

Naujienu Antroji Dalis

NR. 439

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XIV METAI

JUOZAS MIELIULIS

Apie meno vertinimą

Šiame rašiny noriu patiekti keletą minčių, kurios turėtų nušviesti kai kuriuos nesupratimus meno kritikos bei vertinimo frazeologijoje. Ryšium su V. Kavolio straipsniu "Vertybinių meno analizė" ("Mūsų Žingsniai" No. 20 — "Naujienu Antroji Dalis" No. 437) norėčiau pasisakyti šiais klausimais:

1. Menininko santykis su gamta
2. Meninė kūryba apskritai ir realistinė specifiškai
3. Vertinimo kriterijus.

Menininko santykis su gamta

Savo straipsnyje V.K. iškelia mintį, kad vakarų civilizacijoj yra tipiškas įsitikinimas, ar savijauta, kad žmogus yra viešpataujanti būtybė virš gamtos, bet ne palenkta jai. Tai gali būti tiesa. Paskutinio šimtmečio techninių laimėjimų akivaizdoje modernūs žmogus taip jaustis turi daug pagrindo. Yra labai galimas dalykas, kad ši tvirtinimą, kruopščiai atrinkus tinkamus vakarų civilizacijos reprezentantus, būtų galima net statistiškai pademonstruoti. Bet tai turi labai mažai sąryšio su menininko - kūrėjo asmenybe. Kūrimo akte žmogaus nusiteikimas gamtos atžvilgiu gali duoti toną jo kūrybai, bet tai dar nenusako, kokiomis formomis jis turėtų išsireikšti. Pati kūryba yra galima tikrai pažįstant ir pildant gamtos įstatymus. Inžinierius kurdamas užvaldo gamtą ir tuo būdu pasiekia laisvę, — bet tik pažindamas ir pildydamas išorinės gamtos įstatymus. Menininkas kuria taip pat pažindamas, bet daugiau išgyvendamas, bei pildydamas išorinės bei savo vidinės gamtos įstatymus. Inžinierius kuria naudodamasis gamtos teikiama medžiaga. Realistinis dailininkas kuria pasinaudodamas gamtoje randama formų žaliava. Abu sukuria kažką naujo, kažką, ko prieš tai gamtoje nebuvo, nors pastarojo kūryba labiau primena gamtą kaip pirmąjį. Tačiau tai neįrodo, kad menas turi būti realistinis. Čia mes paliečiame tikrai kūrybinių momentų paralelizmą.

Inžinierius, ar menininkas, užvaldo gamtą tikrai nusilenkdami jos įstatymams. Kaip matome, kūrėjo santykis su gamta yra dvilypis. Iš vienos pusės nusilenkimas jai, iš kitos pusės jos užvaldymas — per nusilenkimą. Bet jo emo-

cinis santykis su gamta vėl gali būti įvairus, nes tai labai daug priklauso nuo individo psichinės struktūros. Galimas dalykas, kad jo išsireikšimo formos reflektuos jo nusiteikimą gamtos atžvilgiu, bet tai dar nieko nesako apie tų formų artumą, ar nutolinimą nuo gamtos formų. Trumpai peržvelgę meno istoriją, mes matome, kad įvairių kūrėjų išsireikšimo formos reflektuoja įvairius nusiteikimus gamtos atžvilgiu. Pvz. Mykolo Angelo formos kalba apie viešpataujantį virš gamtos žmogų. Rafaelis atrodo daugiau palenkta gamtai. Picasso formos reflektuoja viešpataujantį virš gamtos žmogų. Braque — mažiau nutolęs nuo gamtos, bet atrodo daugiau palenkta gamtai. Taip pat Matisse. Rembrandtas duoda mums dvilypį išpūdį. Objektų formos kalba apie žmogų palenkta gamtai, bet šviesos traktavimas reflektuoja viešpatavimą virš gamtos. Rubens — viešpatuoja virš gamtos. Van Dyck daugiau palenkta gamtai. Cezanne — viešpatuoja virš gamtos. Van Gogh — besiblaškąs, bet vis dėlto palenkta gamtai. — Kaip matome, menininko vidinis nusiteikimas gamtos atžvilgiu (daugumoje atvejų, greičiausia, nesąmoningas) neturi nieko bendro su kūrybos verte. Šie pavyzdžiai taip pat rodo, kad formos artumas gamtai, ar nutolinimas nuo jos, nereflektuoja žmogaus santykio su gamta.

Jau minėta, kad 20-me amžiuje žmogus turi pagrindo jaustis kaip viešpataujanti virš gamtos būtybė. Bet ši nuotaika negali būti visuotinė ir vienintelė. Ji gali atstovauti daugumą, bet negali įpareigoti jokių atžvilgiu menininko asmenybės. Menininko asmenybė augdama ir brėsdama kartu natūraliai išugdo ir savo santykį su gamta. Jeigu žmogus turi pagrindo jaustis esąs gamtos viešpats, jis turi taip pat daug pagrindo jaustis jai palenkta. Žinojimo ratui didėjant, jo periferija paliečia vis didėjančią kiekį nežinomų dalykų. Kiekviena atskleista paslaptis suveda mus su daugeliu naujų paslapčių. Iš kosminės perspektyvos žiūrint, žmogus tik pradeda užviešpatuoti vienos kosminės dulkelės paviršiu. Plečiantis žmogaus žinojimo laukui, kartu plečiasi keleriopu greičiu ir jo akiratis, kuris aprėpia vis daugiau nežinomų dalykų.

(Tęsinys 11-me pusl.)

ADOMAS P. JASAS

PRARADIMO VALANDA

— tam, kurs, ieškodamas aukso, prarado širdį —

Tada,

kai plaka plantacijų laukus vėjas ir ledai

ar popieriūmi krinta auksiniai akcijų žledai, —

tokia sunki praradimo valanda! —

Altoriuosna iliuzijų paveikslus įkeli

ir meldies,

kad ateitų Viešpats į tavo nuodėmingąjį šunkelį —

kad ateitų paguosti širdies;

o ji — kaip balandis auksinio smėlio tyruose —

jau seniai seniai numirusi...

Ir tada,

kai tau sunki praradimo valanda,

kažkur groja muzika, net gaudžia girios ir šilai, —

tavęs negirdi Dievas, simfonijos klausos angelai.

DIENŲ SKEVELDROS

1.

Ieškau Lietuvos ar lietuvio. Kur? Ogi gavęs naujausios lenkų tremties spaudos.

Yra. Kaip grybų rudenį. Z. Bohdanowiczowa eilėraštyje "List" (Laiškas) rašo apie Petrą Rimšą iš Ašmenos. Stanislaw Westfal (buvęs Lenkijos pasiuntinybės Kaune spaudos attaché) apie "Žvirblį Telšiuos". Žinomas istorikas Oskar Halecki rašo apie "Lenkų šlėktiškąją demokratiją ir lietuviškuosius titulus".

Bet gana plūduriuoti paviršium, pasinerkime giliau. Taigi, "Wiadomosci" Nr. 41 (654) H. I. Lubienski str. "Berlyne 1939 m. rugpiūtį" min. plk. K. Škirpą. Autorių Lenkijos užsienių reikalų ministerija specialiai siuntė į Berlyną nuotaukų rinkti. Šiaip jau lenkų žurnalistų nebebuvo. Visi pasitraukė namo ar toliau į užsienius, nes "Ribbentrop fliegt nach Moskau". Užsuka į Lenkijos pasiuntinybę. "Kapų tyła"! Į Prancūzijos. Tas pat. Dabar pacituosime iš-tisai:

"Lietuvos pasiuntinybėje škirpa, buvęs lietuvių pasiuntinys Varšuvoje, jau liepos mėnesį kalbėjo man apie sovietų-vokiečių susitarimą. Jis priklausė prie tų lietuvių politikų, kurie turėjo iliuzijų, kad Lietuvos nepriklausomybė bus vokiečių pagerbta. Jis Vilniaus atgavimo kaina sutiko su Slovakijos role Lietuvai. (Sekantis sakinyš mano pabrauktas! J. C.): Žuvo 1941 m., vokiečių sušaudytas"...

"Wiadomosci" Nr. 40 (653) W. A. Zbyszewski rašo apie Duhamelį ir jo 1912-jų metų ilgesį žmogui. Prancūzas Duhamel yra pasaulinio garso rašytojas. "Figaro" nuolatinis bendradarbis, Prancūzų Akademijos na-

rys, aišku, kaip galvoja W. A. Zbyszewski, ir dėmesio neatkreips į pastabas. Ale, jei būtų turėjęs garbę gimti negru, sakysim, kur nors Dahomėjoje, Gabone, Senegalijoje arba bent dervišių Sudane, pagaliau būtų arabu ar berberu, kabilu ar tuaregu, beduinu ar druzu, pagaliau nors "Volksdeutsch'u" arba surusėjusiu Dzeržinskiu ar Višinskiu, arba... bent pusę amžiaus būtų praleidęs NKVD (ar kitame kuriame "liaudies demokratijos" saugume). O dabar kas? — romantiškai prisirišęs prie iš tėvų paveldėtos pavardės (neiškeitęs jos į Brown ar Williams) ir t. t. ir t. t. Bet, kaip rašo, esąs nebeapatimas... frankofilas, ir rūpi Prancūzija kaip kultūros židinyš.

Bet grįžkime į Duhamelį. Jis sako, kad 1912 metais miręs prancūzas, jeigu iš mirusiųjų prisikeltų ir apsidairytų po dabartinį pasaulį, čia pat pasiilgtų kapų ramybės. Va, su tuo ir nesutinka W. A. Zbyszewski, nors jis pats 1912 m. buvo turtingas ponaitis, o šiandien, 1958-aisiais, emigrantas, skurdeiva, neturintis darbo ir nežinantis tikrai, ką ir iš viso ar ryt beturės valgyti: "kasdien apgailėstauju ne tai, kad gimiau per vėlai, bet tai, kad peranksti".

Vienintelis argumentas dar šiek tiek paremiantis 1912 metų ilgesį, galbūt yra baisus atominis ginklas. "Jo košmaras ir mane slėgė ilgus metus", rašo W. A. Zbyszewski — bet štai neseniai kalbėjau su lietuviu pulkininku, kuris pačioj jaunystėj kovojo caro armijoje prieš turkus Kaukaze, po to kaip "savanoris" Krasnovo armijoje Kubanėje, po to buvo Lietuvos attaché Berlyne, o dabar, kaip JAV pilietis, moko strategijos (Tęsinys 2-me pusl.)

Kas yra atmosfera?

Matematinis galvosūkis Nr. 1

jaunus Dėdės Samo leitenantus. Dažnuose pašnekėsiuose, kuriuos vedame kaip senos datos europiečiams ir, tinka, prancūzų kalba, išreikšdavau atominio karo perspektyvos baimę. Į tai mano pulkininkas atsakinėjo: "O kodėl gi seno tipo karas turėtų būti geresnis? Tamsta nematėte mūšio lauko 1914—1918 m., o aš mačiau. Gulėti perdurtam durtuvu su išvirtusiais viduriais ir baigti mirti visas 24 valandas — kodėl tai turėtų būti geriau, kaip atominė mirtis? Ši yra staigi, o mirtis nuo durtuvo gali trukti netgi savaites. Ir, žinote ką, atominio karo atveju žmogus bent turės tą satisfakciją, kad miršta kartu ne tik kariai, bet ir niekšai-politikai, kurie mus į mirtį siunčia". Beje, galiu pridurti, kad W. A. Zbyszewski šiuo metu gyvena Miunchene.

2.

Visai kitos rūšies "lituanicą" užtinkame naujausiame (Nr. 10-132) "Kultura" mėnraštyje. Buvęs Lenkijos karo attache Kaune plk. Leon Mitkiewicz (karo metu: vyriausiojo vado gen. Wl. Sikorskio štabo šefo pavaduotojas) aprašo "generolų (Sikorskio ir Anderso) dvikova". Gen. Anders atskrido į Londoną iš Sovietų Sąjungos, kur ačiū gen. Sikorskiui buvo paleistas iš kalėjimo ir organizavo lenkų kariuomenę. "Dvikova" įvyko 1942 m. balandžio 27 d. Bet tegu kalba pats plk. L. Mitkiewicz:

"Stengiuos čia atkurti gen. Sikorskio žodžius:

Sekmadienį turėjau 4 valandų pasikalbėjimą su premjeru Churchilliu, Edenu ir Crippsu. Churchill, jau nebekalbant apie Edena, daro į mane didelį spaudimą, kad sutikčiau su Britų-Sovietų sutartimi, kuri atiduoda Rusijai Pabaltijo valstybes su Lietuva (pryšakyje), Besarabiją ir Bukoviną, žinia, su pastaba, kad Lenkijos rytinės sienos būtų iš sutarties išskirtos specialia aptartimi, prijungta prie sutarties teksto, ir išsprestos galutinai po karo. Ypatingai aštriai prieš mus (prieš Lenkiją) pasisakė Cripps, kuris mūsų notą, reikalaujančią išskirti Lietuvą ir Bukoviną iš rusų sferos, pavadino lenkiška megalomanija. Atsakydamas tiems ponams nei kiek nepakeičiau mūsų pažiūros, išreikštos ankstyvesnėse Lenkų vyriausybės notose". Čia, besikreipdamas į gen. Andersą, gen. Sikorskis pasakė: "Cripps minėjo, kad šia tema kalbėjosi su Ponu Generolu ir kad Tamsta pasisakė už pasirašymą tokios Britų-Sovietų sutarties". Gen. Anders nepakildamas iš kėdės atsako: "Nieko panašaus nesaikiau Crippsui!" Į tai gen. Sikorski: "Bet Cripps tvirtina, kad su Tamsta buvę daug lengviau susikalbėti ir prieiti susitarimo, kaip su kuo kitu!" Gen. Anders atsako į tai aštriai su-nervintu tonu ir raudonas iš pykčio: "Pasikalbėjime su Crippsu politinėmis temomis pasakiau, kad Lietuvos Valstybės pripažinimas Sovietų Sąjun-

Nieka staip nuosirdžiai nesijuočia iš škotų anekdotų, kaip patys škotai. Štai keletas tokių anekdotų:

1) Seniausias apie škotus anekdotas yra toks: Vienas škotas kramtydavo tabaką. Kai tabakas būdavo jau iškramtytas, škotas jį išdžiovindavo, sutrindavo ir surūkydavo pypkėje, o surūkęs, tabako pelenais tręsdavo savo daržoves.

2) Carl Julius Weber (1767-1832) rašo, kad jo laikais gyvenęs toks šykštuolis, kuris apmokėdamas savo plėvėjai atskaitydavo už kiekvieną savo kūno švorią vietą, kurios plovėja neturėjo su šluotražiu mazgoti.

3) Gyveno toks kvailys, kuris nuėjęs pas siuvėją pasi-mieruoti kostiumą, įtraukdavo kvapą tiek, jog pilvo vietoje tik duobė belikdavo. Tai jis darė, kad mažiau medžiagos reikėtų pirkti kostiumui pasiūti.

4) Tūlas jaunavedis savo žmoną visą laiką ant rankų nešiojo, tuo būdu sutaupydamas puspadžius, kuriuos jo žmona sudėvėtų, jei savo kojomis vaikščiotų!

5) Gyventa tokio ūkininko, kuris naktimis pats kieme lodavo, kad nereikėtų šunų laikyti ir maitinti.

6) Gyventa dar ir tokio, kuris savo testamente pats save užrašė savo turtą paveldėtoju, ir pagaliau

7) Gyventa tokio, kuris nuo Kalėdų iki Trijų Karalių išvažiuodavo į užsienius, kad nereikėtų niekam dovanų dovanoti.

gai būtų didelis sukrėtimas lenkams krašte ir sukeltų labai blogo įspūdžio".

3.

Bet kuriems galams aš čia bandau narplioti karines (ir karinės) paslaptis? Yra juk... profesionalai (buvę ar tebesą "aktyvioji pozicijoje"). Jau "šia linkme" pasistūmėta žymiai pirmyn:

1) "Karys" ("Pasaulio lietuvių karių-veteranų mėnesinis žurnalas") jau yra prisiyręs iki Herodoto (prof. Pr. Skardžius rašo: Herodotas, pfui) istorijų, o

2) gen. štabo plk. Žilys (žinoma, Amerikoje "privati iniciatyva laimi") iki... Plečkaičio (žr. "Dirva" ir kiti dešiniųjų podirviai).

Be šių metų po šimto metų būsime pasiekę ir... II Pasaulinį karą ar ne?

J. Cicėnas

"NAUJIENAS" SKAITO VISI SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, BIZNIERIAI, PROFESIONAI, DVASININKAI, VALSTYBININKAI, MOKSLININKAI, JIE ŽINO, KAD "NAUJIENOS" PADUODA TEISINGIAUSIAS ZINIAS IR GERIAUSIAS RAŠ-

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, NOVEMBER 8, 1953

Oras, kuriuo mes kvėpuojame, yra visų pigiausias, bet tuo pačiu yra visų brangiausias maistas. "Žmogus gali 3 savaites būti gyvas be maisto, 3 dienas be vandens, bet tik tris minutes be oro", sako senas priežodis. Atmosfera yra mūsų žemę supantis oras. Joks gyvūnas nei augalas negali gyventi be oro, kuris tiekia visus būtinausius gyvybei elementus: deguonį (oxygen), nitrogoną, anglies dvideginį (carbon dioxide) ir vandens garus. Oras filtruoja ir apgina gyvybę nuo žudančių saulės spindulių. Mes žemės paviršiuje visi gyvename lyg po milžiniško šiltnamio stogu.

Be atmosferos nebūtų nei vėjų, nei debesų, nei lietaus, nei saulėtekio ir saulėlydžio varų, kitais žodžiais — nebūtų oro, nebūtų klimato. Dienos metu oras būtų ne mėlynas, bet juodas ir temperatūra pakiltų iki 230° Fahrenheito ir daugiau, naktimis nukristų iki 300° žemiau nulio ar dar žemiau. Žemė būtų miręs pasaulis.

Arčiausiai žemės paviršiaus sausame ore yra apie 78% nitrogeno ir 21% deguonio ir 1% argono. (Argonas yra savotiškos visiškai neutralios dujos), po mažą kiekį anglies dvideginio ir vandenilio (hidrogeno) ir dar po mažesnių kiekį penkių kitų retų dujų — neono, kryptono, heliumo, ozono ir zenono. Vandens garų ore paprastai yra nuo beveik nulio iki 5 nuošimčių, ir tik tų garų dėka turime debes, miglas, liūtį, sniegą, krušą, rasą ir šarmus. Aukščiau kaip 5 mylios vandens garų dėl nuolatinės šaltos temperatūros labai mažai terandama.

Oras yra "pilnas" ir kitokių dalykų — tokių, kaip dulės, suodžiai, žiedų sėklinės dulkelės, sporai, bakterijos ir su jūros vandeniui pakilusiu druskos dalelyčių, o miestuose, arčiau pramonės sričių — ir nuodingų dujų.

Žemės atmosfera yra dalinama į 5 sluoksnius arba sferas. Pirmoji, apatinė — *troposfera* siekia iki 17 mylių aukščio, antroji sfera — *stratosfera* siekia iki 20 mylių, trečioji — *chemosfera*, kurioje ozono dujos išfiltruoja saulės ultravioletinius spindulius, iki 50 mylių; erdvė tarp 50 ir 250 mylių vadinama *ionosfera*, viršum kurios maždaug iki 600 mylių yra *mesosfera*, už kurios prasideda *exosfera*, susisiekianti su begalinėmis visatos erdvėmis.

LIETUVIŲ AUDITORIJOJE kiekvieną šeštadienį ir sekmadienį groja Lietuvos Auditorijos orkestras, muziko V. Jančio vadovaujamas. Jaunimas ir senimas kviečiami praleisti savaitgalio vakarus prie šokių muzikos. 3133-37 SO. HALSTED ST. VI 2-6172

"NAUJIENOS" PRANEŠA TEISINGAS ŽINIAS

Pradedame naują galvosūkių seriją. Galvosūkis skiriamas matematikos mėgėjams. Sprendimus prašome siųsti Naujienų adresu, pažymint "Galvosūkis Nr. 1". Pašto antspaudą paskutinė data 1958 m. lapkričio 26 d. Laimėtojai skiriama knyga anglų kalba: S. I. Jones, Mathematical Nuts. Jei bus atsiųsta keletas teisingų sprendimų, tai laimėtojas bus nustatytas burtų keliu.

Galvosūkio sąlyga: Sferinio nedegeneruoto trikampio (Eulerio prasme) kraštinės yra *a*, *b* ir *c*. Įrodyti, kad reiškinys $x^2 + y^2 + z^2 + 2xy \cos c + 2xz \cos b + 2yz \cos a$ yra teigiamas, esant bet kokioms realinėms *x*, *y* ir *z* reikšmėms, jei tik nėra vienu metu $x=y=z=0$.

Pastaba: sąlyga "nedegeneruoto trikampio Eulerio prasme" reiškia, jog: 1. kiekvienas iš dydžių *a*, *b* ir *c* yra *didesnis* už 0°, bet *mažesnis* už 180°; 2. bet kurių dviejų kraštinių suma yra *didesnė* už trečiąją, pvz. *a+c* yra daugiau, kaip *b*; 3. visų trijų kraštinių suma, t. y. *a+b+c*, yra *mažesnė* už 360°.

Neturėdami specialių matematinių ženklų, esame priversti rašyti žodžiu: "didesnis", "mažesnis". A.Z.

Teroras danguje

Prieš keletą dienų tik dėka piloto suskubimo nerti keleivinį lėktuvą žemyn buvo išvengta katastrofos, kurioje būtų žuvę 45 keleiviai. Panašiai orlaiviniui skrendant į Miami viršum Wilmingtono, N.C. šviesią mėnesienos naktį inžinierius Wonders, stovėdamas prie vairo matė tolybėje švieses, manydamas, kad tai yra kur giliai, žemėje, kai staiga pajuto, kad švieselės neapsakomu greitumu atskrenda tiesiai į jo lėktuvą. Pamatė ir pažino, kad karinis tankinis lėktuvas ir du sprausminiai čia pat skrenda tiesiai priešais ir perspėjęs antrąjį pilotą paspaudė svirtį, kuri privertė jo lėktuvą staiga nerti žemyn. Pilotas prišokęs paspaudė antrą svirtį ir tuo momentu tankinis lėktuvas prашvilpė viršum pro kairį sparną.

Nuo staigaus nerimo svečiai, kurie tuo metu valgė, apsilastė viralais ir gėrimais, bet visi išliko gyvi.

F & M RADIO & TELEVISION SERVICE
Authorized
DELCO & MOTOROLA DEALER
Car radio repaired while you wait.
3159 1/2 Wallace St. CALUMET 5-4833

Wake Up! Look Up! Sign Up!
GROUND OBSERVER CORPS
CALL CIVIL DEFENSE

Menininkų evoliucija

Kad niekas iš sykio nėra gimes geniju, štai dar pora pavyzdžių.

Čikagiškis Samuel R. Schwartz iš 2243 E. 71th st., meno kūrinių rinkėjas ir supirkėjas, be to dar kambarių dekoratorius, grįžęs po šešių savaičių buvimo Europoje pasakoja tokius ten pergyventus dalykus:

Būdamas Olandijoje ir matydamas, kad ten kas kelintas olandas yra dailininkas ar bent manosi toks esąs, Mr. Schwartz surengė jiems Laren-Gooi prie Amsterdamo jų pačių meno kūrinių parodą. Išgirdę, kad "turtingas dėdė iš Amerikos" rengia meno parodą, būriai piešėjų, tapytojų ir kitokių teplomanų pradėjo pas jį važiuoti arkliais, dviračiais, automobiliais, o kas to neturėjo, — pėsčiomis, savo darbus ant kupros nešini.

Vieną rytą, sako Mr. Schwartz, jį pažadino gana anksti ir pranešė, kad iš kažkokios vietos per 30 mylių atstu dviračiais per naktį atvažiavo tos vietos burmistras ir namų dažytojas-dailininkas, 17 vaikų tėvas, kurs ant kupros užsidėjęs atgabeno 25 savo pieštus paveikslus.

Pažiūrėjęs jo kūrybą Schwartz rado, kad piešiniai piešti prieš daug metų piešėjui tebesant dar jaunam, bet piešiniai buvo gana geri, ir Schwartz paklausė kainos. Piešėjas ir burmistras apskaičiavo \$150 pigiau, nei pats Schwartz norėjo mokėti. Kai Schwartz jiems sumokėjo savo kainą, abu dviratininkai nerado žodžių savo pasitenkinimui ir išvažiavo vėl piešti.

Prieš pora metų tas pats Schwartz toje pačioje Olandijoje "atradęs" kitą dailininką Henk Bos, kurs tuomet aukščiausią kainą už savo tapybą gavo \$150; šiandien Henk parduodamas JAV po \$2,500 ir meno prekyboje paplitę milijonai jo kūrinių reprodukcijų.

Veršiu neblivęs, jaučiu nebaubsi

Chicago šiaurinėje miesto dalyje prie Lunt ave. ir Clark st. yra Joseph Kurten'o laikraščių pardavimo kioskas, kurį jis atidarė prieš trejetą metų, atvy-

kęs iš Wisconsin. Kadangi "Joe" buvo geras vaikams, tai jo kioske reikmenis pirkdami artimos pradžios mokyklos vaikai pradėjo jam parodyti savo mokyklos darbus. Kai kuriuos vaikų piešinius Joe iškabino savo kiosko tuščioje sienoje. Tai pamatę vaikai pradėjo atnešti ir reikalauti ir jų "kūrybą" išstatyti parodoje. Šiandien kioskas yra virtęs nuolatine "meno galerija", kurioje rodomi kūriniai nuo vaikų darželio iki kelinto skyriaus. Visi parodos dalyviai yra "galerijos direktoriaus" apdovanojami saldainiais.

Vienas penkeris atnešė savo piešinį ir Joe kažkur jį nudėjęs nebeiškabino kiosko sienoje. Po kelių dienų atėjęs penkeris žiūri žiūri ir neradęs savo kūrinio, labai sujaudintas paklausė, kodėl jo neiškabinta. Joe, nebežinodamas, kaip pasiaiškinti, pasakė "Tavo piešinys buvo toks puikus, kad pardaviau už penkis dolerius". Būtumėt matę, kaip aukštai galvą iškėlęs penkeris dailininkas nužengė namo, ir kitą dieną atėjo su dviem naujais "darbais". J. P.

Atlantida buvusi ne tik vieną kartą

Apie mitologinį kontinentą Atlantis arba Atlantidą, pradedant Platonu, yra tiek prirašyta, kad vien tų knygų bibliografija užimtų 100 tomų knygų po 300 psl... Apie Atlantidą yra prirašyta apie 300,000 knygų, mokslinių pranešimų ir studijų, ir t.t.

Naujausiai vienas estas mokslininkas prof. Hagemeister paskelbė dar vieną teoriją, būtent, kad Atlantida yra buvusi ne vieną, o keletą kartų, ir štai dėlko:

Iš karštos Meksikos įlankos į šiaurę prie vakarinių Europos krantų plaukia šiltoji Atlanto vandens srovė, Golfstromas. Kol Golfstromas plaukia laisvai, tol kontinentas turi vidutiniškai šiltą temperatūrą. Kai tik iš Atlanto dugno iškilusi sala pastoja Golfstromui kelią, kontinente prasižieda ledų gadynė... Tokių ledų gadylių buvo net keletas, reiškia pagal estų mokslininką, Atlantida buvo iškilusi keletą kartų...

Hipnotizmas padeda riebaliams suliesėti

Chicagoje, Morrison viešbutyje prasidėjusioje Instituto Hipnotizmui Tirti konferencijoje Dr. William S. Kroger iš Chicagos pranešė apie sėkmingus bandymus pagydyti nuo riebėjimo išeigiant, ko, kiek ir kaip valgyti, kad suliesėtų. Praktika parodžiusi, kad apsirišę riebalės moterys pasidarė mažų maisto kiekių valgytojos ir per trumpą laiką numetė nuo 40 iki 75 svarų svorio. Kitas pranešėjas Dr. Weinberg iš New Yorko bandymais patyręs, kad hipnotizmo įtakoje jo "pacientės" suvalgė po keletą kšnių, kiek joms leista, daugiau ir norėdamos nebegali nuryti, ir tuo būdu numeta po 2 svarus per savaitę.

Dr. T. M. Tyndale iš Beaumont, Tex., sako, kad hipnotizmas labai padeda ir aukštam kraujo spaudimui, pašalindamas nervų įtempimą. Hipnotizmu taip pat žymiai palengvinama astma, kuri yra baimės, rūpesčių ir įtampos pasekmė.

Dr. Milton Klyne, Long Island universiteto Hipnozei Tirti Instituto klinikos vedėjas, įrodinėjo, kad hipnozėje žmogaus protas yra daug aiškesnis kaip šiaip normaliai būdint. Užhipnotizuotas daug fiksliu supranta ir vykdo įsakymus kaip budėjimo būklėje esantis.

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR
MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

• Parduodu, Pritaikau • ir Idedu Naujus

moderniskus aliumininius langus, duris ir vasarinius tinkelius. Apdraudžiu namus, automobilius, langus, baldus ir kitus dalykus nuo ugnies, vagių ir kitokių nelaimių.

Kreipkitės, mielai noru
Jums patarnausiu.

JUOZAS SPAITIS
3261 So. Halsted St.
Victory 2-6469

Darbo, namo, buto reikia —
Viską tik "Naujienos" teikia

SKOLINKIŠ STANDARD UŽ

ZEMESNĮ NUOŠIMTĮ TAUPLYK PAS STANDARD—

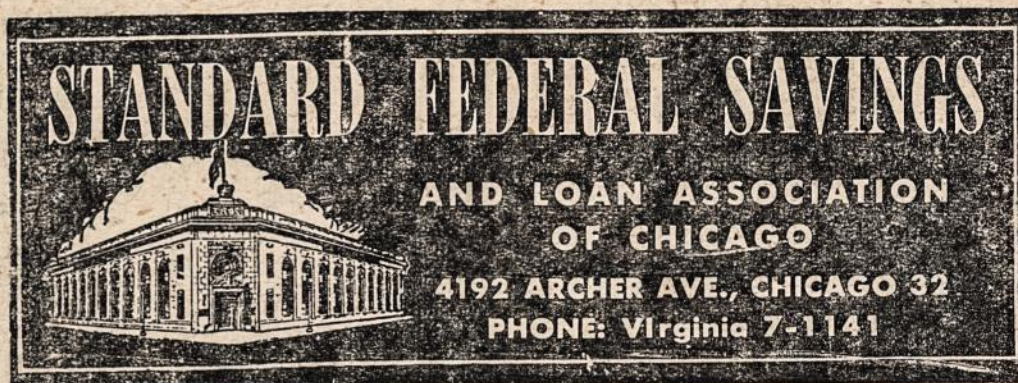
Stipriausioji Chicagos Bendrovė

Turtas \$60,000,000.00
Atsargos Fondas 5,700,000.00

Chartered and Supervised by the
U. S. Government

JUSTIN MACKIEWICH, Prez.

Atsargos. Kasdien, įskaitant šėštad. nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 8 val. vak. Trečiadieniais visai neatidaro.

\$500 iki \$1,500 nuolaidos naujiems 1958 m. automobiliams

1958 Chrysler - Plymouth - Imperial

Daugybė gerų visų išdirbysčių vartotų automobilių.
Galima nupirkti be pinigų išsimokėjimais.

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.

U WILL LIKE US
CHRYSLER - PLYMOUTH - IMPERIAL
SALES and SERVICE

4030 Archer Avenue

Chicago, Illinois

Lietuvių didžiausia ir patikimiausia automobilių prekyba.

IMU ŽODI

„...buvome labai nustebinti patyre, kad čia pat greta mūsų egzistuoja toks kvalifikuotų mokslo ir meno specialistų kolektyvas, galįs mūs organizuoti bet kuriuo metu suniekti už kultūrinį veiklumą. Tačiau su apgailestavimu negalime nutylėti, kad jo eilėse randame ir prisimetėlių: jo dalis, ir tai ne taip jau maža (m. p. A. K.), dar tebeprisklaido mūsų diletantų kategorijai”.

J. Varnas, Draugas, 28.VI.58
 “Memorandumo redaktoriai piktoki, beveik kiekvienas rašto posmas dvelkia pasipiktinimu... pyktis užtemdė jų akis, ir jie nepastebėjo, kad taip sureduotas raštas teigia, horrible dictu, visišką vanitas vanitum — pustynę, kurioje, laurų vainikais pasipuošę, šokinėja, dainuoja, groja ir ulioja kultūros nykštukai”.

Marytė Žickutė-Smith, Naujienos, H d. 26.VII.58

“Būtų labai pravartu toks manifestas, kurio dėka mūsų spaudoje pradėtų rodytis tie kvalifikuotieji, kuriems dabar tinka prigėsusių ar gėstančių žiburių epitetai”.

J. Kreivėnas, Draugas, 21.VI.58
 “Viešpatie, Liuciperiau”, paaiškina prišokęs katilų vyresnysis, ‘čia verda lietuviai kultūrininkai. Jų prižiūrėti nereikia: jie patys vienas kitą tuojau nutraukia į dugną, kai tik kuris bando iškilti”.

J. Jašinskas, Naujienos, 20. IX.58

“...tragizmas bejėgiškume rasti sąlyti su sava visuomene. Jeigu nebūtų tragizmo, nebūtų “diletantų” medžioklės, nebūtų baimės, kad per “diletanto” pečius nebus pastebėtas “genijus”.

A. Rukštelė, Draugas, 30. VIII.58

“Sakysim, rašytojas, dailininkas, mokslininkas, muzikas, dainininkas, kurio pavardės nėra po pareiškimu, gali savo susijaudinime tarti: ‘Jūs smerkiat diletantus ir jais laikot, žinoma, tik kitus, kurių pavardžių čia nėra; jūs patys savęs diletantais, žinoma, nelaikot...’ Ir tokios minties pagautas, ims vedžioti pirštu per pavardžių eilę, durdamas pirštu čia į vieną ir kitą ir garsiai savo mintis dėstydamas: ‘O kokios yra šio pono, o taip pat dar ir šio kvalifikacijos šiose srityse; ar to ir kito kūryba yra laisva nuo kitų prikišamo diletantizmo?’”.

Į Laisvę, 1958 m. Nr. 15, 94 p.
 “Tik nesmagu pasakyti, kad pats to rašto apipavidalinimas taip pat krypta į nuosmukį”.

K. Zoromskis, Draugas, 20. IX.58

“...kurie daugiau tikty į kritikuojamų, negu kritikuojančių eiles. Sunku patikėti, kad 60 nuveiktieji ar veikiamieji darbai ir atsiektieji laimėjimai lietuviškai kultūrai būtų jau tokie dideli ir žymūs... faktai rodo, jog nė vienas visai nesikratė pigios reklamos, o dargi kai kas pasidavė ir autoreklamos pagundai. Mesti akmenį į kitus reikia turėti labai gryną sąžinę ir nebūti niekad padarius to, kuo kaltinami kiti. Jeigu ir ati-

tinkamą mokslą išėjęs žmogus bando pats sau (pabraukimai ne mano, A. K.) pasirašyti iš-eitojo mokslo pažymėjimą ar diplomą, tai tokio dokumento niekas nepripažįsta ir jo turėtoją nelaiko rimtu mokslininku. 60 literatūros ir meno atstovų savuoju pareiškimu patys sau išsirašė literatūros bei meno aukšto lygio specialistų (ne mėgėjų) diplomą ir, pasisavinę kitų teisėjų rolę, pastatė save aukščiau kitų, apšaukdami juos kūrybiniais impotentais... Save paskelbti kultūrininku be priekaištų ir dėmės ne visada yra aukštos kultūros pažymys, o dažniausiai jos stoka. Mūsų manymu kultūrinis nuosmukis greisia lietuviškai kultūrai ne dėl to, kad kas dar rašo, bet dėl to, kad daugelis jau nerašo... Tad esamose sąlygose kalbėti apie kultūros kenkėjus, tuo vardu vadinant rašančiuosius, yra prasilenkimas su taikiniu. Be reikalingi apsisipiaudymai jau davė pakankamai medžiagos Lietuvos okupantui pasidžiaugti tremties lietuvių menkėjimu, nepajėgumu, merdėjimu. Ar ir šis atsišaukimas nebus tos rūšies pasitarnavimas tiems, kuriems nenorėjome tarnauti, nė vergauti? Tenka nugąstauti, kad 60 atsišaukimas nebus kelias, kuris veda į vieningą kultūrinį darbą”.

Kun. Dr. J. Vaišnora ir Dr. Z. Ivinskis, Draugas, 2.VIII.58

* * *

Kultūrinis nuosmukis jau taip išpopulerėjo, kad norint toliau rašyti visai nebereikalinga įžanga. Nuosmukis iš tikro tapo “nuosmukis”, jeigu tokio ir nebuvo. Jo autoriai siekė dar neišaiškintų tikslų, vieno tikrai pasiekė: išgarsėjo. Nors ir atidžiai seku spaudą, bet daugelio iš pasirašiusių beveik nebuvau girdėjęs, nekalbant jau apie tokių “autoritetų” buvimą.

Dešimt procentų iš pasirašiusių yra tikrai mūsų kultūros autoritetai ir jų žodžių bei pamokymų visi lietuviai išklausytų su pagarba ir atsistoje. Kada jį pasirašė studentai ar vos iš-

ėję iš mokyklų, gavosi visus piūdantis reiškiny, nepasitar naujas lietuvių reikalui.

Pradėkime linksniuoti juos iš eilės: V. Adamkavičius, J. Akstinas, Vyt. Kavolis, Kest. Kebliauskas, J. Okūnis, J. Palubinskas, Alg. Šalčius, J. Valaitis, V. Vardys, B. Vaškelis, V. Vėrikaitis, R. Žukaitė... ir taip toliau. Nuo kada gi pradėta laikyti autoritetais asmenys padainavus porą dainelių, ar nutepus porą paveikslėlių, ar parašius porą straipsnelių, ar skaičius keletą studentiško paskaitėlių? Jie dar jauni žmonės ir, be abejo, eidami sunkiu darbo ir pastangų keliu gal ir bus autoritetai, bet šiandien mes turime tūkstančius su nepalyginamai didesniu įnašu mūsų kultūros lobynan, su daug didesne gyvenimo ir mokslo patirtimi. Šis įvykis rodo kiek tremtyje mokslus ėjęs jaunimas stokoja kuklumo.

Toliau matome pozityvius ir jau savo vietą radusius rašytojus, kaip A. Baronas, K. Bradūnas, M. Katiliškis, J. Kaupas, K. Ostrauskas, A. Škėma, H. Radauskas, V. Ramonas, A. Rūkas ir keli kiti. Visi mes skaitome jų kūrybą ir didžiuojamės jais. Tačiau čia pat mes turim pabrėžti jų laimėjimų reliatyvumą: jie tebėra savo kūrybos pirminėje stadijoje, kitaip, negavę visuotinio pripažinimo. Ši teigimą patvirtina kontraversijos ugnis, kurioje anie rašytojai yra atsidūrę. Pav. Rašytojų Sąjungos narių dauguma pasisakė už Tulauskaite, ne Katiliškį. Škėmos raštus ne visos leidyklos platina. Baroną ne visi laiko geru rašytoju. Rūkas dar daugiau nepripažintas. Apie K. Ostrausko “Kanarėlę” vienas neabejotinai aukštos kultūros kritikas nedviprasmiškai pasakė: “Panašūs vaidinimai mus giliai pažemina” (Draugas, 29. X.1956 m.) ir t. t. ir t. t. Tai kur tas jų “autoritetas”?

Gerai ir pilnai pripažintas rašytojas pirmiausia rūpinasi savo kūryba, ne kitų. Kada pradedama niekinti kitų darbai, reiškia kažkas netvarkoj su jais pačiais.

Tik vienas kitas iš pasira-

šiusių yra visai švarus sąžinėje ir galėtų mesti akmenį į savo draugą ar kaimyną, o dauguma niekas kitas, kaip diletantai, draugų ir situacijos dėka išplaukę į paviršių ir pasidarę žinomesni.

Paimkime jau minėtąjį K. Ostrauską. Gerai išsimokslinęs (Tėsinys 5-me psl.)

Siųskite siuntinius!

Siunčiame dovanų siuntinius į Lietuvą ir kitus kraštus: naujus gatavus rūbus ir taip pat įvairias medžiagas, maistą, vaisius, akordeonus, siuvas ir mezgamas mašinas, laikrodžius ir kitus daiktus. Siuntinius galite patys čia vietoje sudaryti.

KAINOS PRIEINAMOS.

A M E R L I T
SUPPLIES CO.

2221 W. CERMAK ROAD
CHICAGO, ILL.

STASYS GRUBLIAUSKAS, Vedėjas

BŪKITE TIKRI,

kad jūsų dovanojami siuntiniai į Lietuvą, Latviją, Ukrainą ar Sovietų Sąjungos dalis

YRA 100%
APDRAUSTI

Siųsdami savo paketus, būkite tikri, kad jūs siunčiate juos per autorizotą firmą ir reikalaukite apdraudos įrodymų.

Jūsų pačių interese turėti reikalus su patikima bendrove, kuri yra biznyje daugiau, kaip 25 metų. Mes didžiuojamės savo mandagiu, asmeniiniu, atidžiu ir greitu patarnavimu.

Gautus p a š t u siuntinius mes pakvituojame ir pasiunčiame sąskaitas per 24 valandas.

Atsilankykite į bet kuri mūsų skyrių ir pareikalaukite Vedėjo parodyti jums paliudytą kopiją apdraudos poliso nuorašą nuo DURŲ IKI DURŲ. Reikalaukite mūsų puikių katalogų.

GLOBE PARCEL
SERVICE, INC.

716 Walnut Street,
Philadelphia 6, Pa.
Walnut 5-3455

1991 Broadway
NEW YORK 23, N. Y.
Telephone: LYceum 5-0900

390 West Broadway
SO. BOSTON 27, MASS.
Telephone: ANDrew 8-8764

263 Market Street
Newark 2, N. J.
Telef.: MArket 3-1968

4102 Archer Avenue
CHICAGO 32, ILLINOIS
Telef.: FRontier 6-6399

6446 Michigan Avenue
DETROIT 10, MICHIGAN
Telephone: TASHmoo 5-7560

1313 Addison Road
Cor. Superior Ave. & E. 71st St.
CLEVELAND 3, OHIO
Telephone: UTah 1-0807

683 Hudson Ave.
ROCHESTER, NEW YORK
Tel.: BAKer 5-5923

346 — 3rd Avenue
PITTSBURGH 22, PA.
Tel.: GRant 1-3712

Reikalaukite telefonu arba raštu mūsų patikimų informacijų nygute.

4 — NAU, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 8, 1958

MES NESAME PATENKINTI
IKI JŪS NESATE PATENKINTI

Mes dėkojame savo klientams už rėmimą mūsų firmos ir jų patogumui mes skelbiame sekančius pagerinimus:

1. Mūsų istaiga Newarke bus atidara ir sekma. nuo 9 iki 4 val.
2. Mes išsiunčiame siuntinius tuojau neatidėliodami.
3. Oro pašto siuntiniai, jeigu jie pristatomi iki 12 valandos, išsiunčiami tą pačią dieną.
4. Mes padidinome prekių pasirinkimą mūsų maisto ir medžiagų skyriuje.
5. Mūsų maisto, audeklų ir vaistų nauji standartiniai siuntiniai yra sudaryti ilga patirtimi remiantis mūsų klientų pareikalavimais. Ateikite į:

Package Express & Travel Agency, Inc.

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, N. Y.
Tel.: INGersol 7-6465, INGersol 7-7272

Atidaryta kasdien nuo 9 iki 6 valandos,
sekmadieniais ir šeštadieniais nuo 9 iki 4 val.
312 Market St. Newark, N. J. Tel.: MITchell 2-2452

(Licensed by USSR)

MŪSŲ SKYRIAI:

78 Second Avenue
NEW YORK 3, N. Y.
ORegon 4-1540

11601 Jos Campau Ave.
DETROIT 12, MICH.
TOWnsend 8-0298

121 S. Vermont St.
LOS ANGELES, CAL.
DUNkirk 5-6550

N. Y. istaiga atidaryta kasdien 9—6, šeštad. ir sekma. 9—4.

832 N. 7th Street
Philadelphia 23, Pa.
WAlnut 3-1747

651 Albany Avenue
HARTFORD, CONN.
CHApel 7-5164

1241 N. Ashland Ave.
CHICAGO 22, ILL.
HUMboldt 6-2818

Jums maloniai patarnaus mūsų tarnautojai ir su jumis kalbės jūsų gimtąja kalba.

(Tęsinys iš 4-to pusl.)

vyras, tačiau būdamas be gyvenimo praktikos nuvažiuoja į tokius pašalius, kad nežinai ką ir begalvoti. Vienaime lietuviškame žurnale atspaudęs straipsnį apie galimybes kurti svetima kalba, po kurio laiko šita straipsnį jis išvertė į anglų kalbą ir išspausdino Lituanus žurnale pasiskaityti svetimiesiems. (Žiūrėk Lituanus, 1957 m. Nr. 3). Tokios mintys lietuviškame žurnale dar gali būti pateisintos, nors ir tai vargu, nes kiekvienas iš mūsų stengiasi tūkstantmetinę lietuvių kultūrą išnešti į tarptautinius vandenis ir kiek galima plačiau pasireikšti savo tautos labui. Dabargi atsiranda toks "fil. daktaras", kuris, lyg pataikaudamas svetimiesiems, ima ir sako: "Nebijokite mūsų, amerikiečiai. Mes nemokame kita kalba rašyti, kaip tik gintąja. Ir nesugebame. Todėl jums konkurencijos nepadarysime" ir t. t. Gal mes ir nesugebėsime parašyti kitaip, negu lietuviškai, tačiau K. Ostrauskas neturi jokios teisės lietuvių vardu kalbėti negatyviai už visus avansu ir dar kitatauliams. Taipgi ir žurnalai Lituanus nėra jokia garbė tokius straipsnius dėti, ypač verčiantis visuomenės aukomis.

Sustokime prie H. Nagio. Didžiojo peštuko mūsų spaudos gyvenime, tur būt, nėra. H. Nagio vardas yra susijęs su kritika: arba jis ką mala, arba jį kas mala. Kada jis mala, viskas tvarkoj — aukšta kultūra, literatūra ir intelektas, o kada jį kas mala: jau panegirika, diletantizmas, tendencija. Apskritai, kritika yra pats opiausias dalykas, gal todėl ir labiausiai linksnuojamas ir kartelių sukelias. Kada rašoma teigiamai, vadinasi, paviršutiniškai — esu draugas arba švogerys, kada rašoma neigiamai — asmeniškumas, priekabių ieškojimas, autorklaima, net papirkimas. Ir vienu ir antrą recenzentų vėliavnešys, keistu sutapimu, yra tas pats didysis kultūrininkas Henrikas Nagys. Visos jo recenzijos yra primityvaus diletantizmo įsikūnijimas: patosas draugams ir vokiškas cinizmas priešams.

Eikime dar toliau: St. Santvaras. Niekas jam neginėja kultūrininko vardo. Betgi lygiai prieš 12 metų "Tremtinių Mokykloje" Nr. 1 tūlas Leonas Miškinis (slapyvardis) baisiai nemaloniai suvarė "poetą" Santvarą į ožio ragą, išvadindamas jį rentininku, bėnaliausių istorijų pasakotoju ir dar kuo! Šiandien jie abu greta vienas kito pasirašę kaip kultūros autoritetai. Kuris gi iš jų dabar pakilo, kuris nusmuko per šiuos dvyliką metų? Kuris iš jų yra tikrasis popiežius? Jei abu, tai kas tada yra kultūra, o kas makulatūra?

Š. m. liepos 19, Draugas įdėjo Antano Gustaičio menamai humoristiką "Vieša atgaila dėl nuosmukio". Šitas rašinėlis nerodo A. Gustaičio esant nei kultūrininku, nei literatū. Apsipaukęs daugiau už jį dirbančių kultūrininkų veidus, šiems nusišluosčius, jis spiauna vėl. Visą tai būtų gal ir gražu, jei tai ne-

būtų daroma "kultūros" vardu. Iš ko gi A. Gustaitis tyčiojasi? Suprantama, iš tų, kurie pasakė atvirai savo nuomonę dėl dirbtino nuosmukio. Vadinasi, čia tyčiojamasi iš Varno, Rukštelės, Strolio, Zoromskio, Vaišnoros, Ivinskio ir kt., išdrįsusių pasipriešinti A. Gustaičio "kultūrai".

Pats nesuprantamiausias ir kartu nelaimingiausias įvykis yra Lietuvių Enciklopedijos redaktorių parašai. Visas redakcinis kolektyvas in corpore: Antanas Bendorius, Pranas Čepėnas, Juozas Girnius, Vincas Maciūnas, Jonas Puzinas ir "kalbos taisytojas" Vladas Kulbokas! Ak, ir gražiai ištaisyta! atsišaukimo kalba! Argi plūdosi taip kada didieji lietuvių mokslo ir kultūros autoritetai, St. Šalkauskis, Roemeris, Myk. Biržiška, ir jiems lygūs? Argi Lietuvių Enciklopedijos redaktorių užduotis iškoneveikinti savo bendradarbius? Mums yra nežinoma, ar tasai raštas buvo parodytas leidėjui p. J. Kapočiui. Jeigu taip, reikia manyti, kad p. Kapočius prenumeratorių turi per daug, kad leidžia sau tokią prabangą. Jeigu ne, tai p. Kapočius turi būti atsargus su tokiais dalykais ateityje. Visiems yra žinoma, kaip sunkiaiėjo L. E. kūrimas, tiek prenumeratorių, tiek bendradarbių kolektyvas. Dabargi, šis taip sunkiai susiklijavęs darbas pačių redaktorių yra ardomas. Kas gi prenumeruoja L. E.? Ją prenumeruoja tie patys, kuriems yra brangūs mūsų laukai, pievos ir gūbos, kuriems yra šventa kiekviena Lietuvos varda ar vaizdas menanti kūryba; tie, kurie, ir šiandien dar iš fabriku atėję, nesėda prie TV, bet prie knygos, plunksnos ar labdarybės, kuriems rūpi mūsų kultūros veikla ir pažanga. L. E., kaip tokia, mūsų inteligentui net nėra reikalinga, nes vistiek ja viena bet kokį raštą rašydama ar mokslinį veiklą kurdamas negali pasikliauti — reikia griebtis kitų tautų enciklopedijų. Nežiūrint to, tūkstančiai ją prenumeruoja. Kodėl? Iš noro sušelpiti Kapočių ar redaktorių? Ne! Iš meilės Lietuvai ir lietuvių kūrybai.

Sustokime minutei ties L. E. bendradarbiais. Paskutiniame tome jų yra apie 170. Atmetus dalį "nuosmukį" pasirašiusių, visi kiti yra teplomanai, grafo-manai, diletantai, neverti dėmesio primityvūs mėgėjai ir dar kitoki. Jeigu tokie yra L. E. bendradarbiai, tai kokia yra pati enciklopedija? O kokie tada yra jos skaitytojai? Baudžiavos laikų muzikai? Tokiems jokios enciklopedijos nereikia. Nėra abejonės, "nuosmukio" redaktoriai teisinsis, kad L. E. bendradarbius ši pravardžiavimų srovė neliečia, bet tada ką liečia? Juk L. E. bendradarbiai yra visur aktyvūs: spauda jų straipsnių ir kūrybos pilna. Vadinasi, L. E. redakcija išliejo pamazgų puodą ant savo bendradarbių galvų. Žinoma, bendradarbiams algų niekas nemoka už jų kūrybą, dėlto ir jų straipsniai nėra tokie tobuli, kaip L. E. redaktorių, bet argi tas leidžia L. E. redaktoriams teršti orą, kuriuo jau ir taip sunku kvėpuoti vi-

siems.

Susiskaldymas mūmųse jau įgavo neleistinas formas, individualizmas darosi beveik pavojingas — kiekvienas pūsdamas savo "dūdą" nežiūri bendros tautos intereso. "Kultūra" šiandien reiškia "kova už save". Apskritai, rašant manifestą kultūros nuosmukio klausimais kaip tik ir buvo išleistas pats svarbiausias rašto elementas — kultūra. Tą pat rodo ir pasirašiusių "nuopelnai" kultūros srity: jų ir su žiburiu nėra, nėra, arba su mikroskopu, nes susideda iš prakalbėlių, korespondencijų ar stovyklėlių organizavimo. Kur trūksta noro dirbti, ten yra super-ambicija. Gal todėl ir mūsų didieji kultūrininkai buvo palikti nuosalyje. Visai nebuvo kviesti pasirašyti profesoriai kaip Mykolās Biržiška, arba poetai kaip Bernardas Brazdžionis, arba mūsų didieji spaudos sulai, per 50 metų išvarę milžinišką kultūroje vagą kaip Draugo redaktorių Šimutis ar Naujienų redaktorių Grigaitis. Jeigu imtume čia minėti visų mūsų kultūros sričių autoritetus, tai tie 60 pajuostų

kaip saulėleiožio rūkas.

Neseniai įvykusiame Chicago menininkų susirinkime dail. Ad. Varnas prašė nekreipti dėmesio į nerimtus dalykus, kokių esąs tasai "manifestas", tačiau dauguma buvo kitos nuomonės — reikia užkirsti kelią tokiems reiškiniams, nes jie neveda į gerą. Tokių "manifestų" gali atsirasti dešimtimis, nes mes šiandien kultūrininkų turime tūkstančius. Dėlto p. Kreivenas siūlė priimti eilę rezoliucijų, pagal kurias būtų galima sudaryti lyg ir garbės teismą aniems sudrausti. Tačiau p. Rukštelė paaiškino, kad "manifestas" išėjęs suklastotas — esą parašai buvę dedami ne po tokiu tekstu. Visi pravardžiovimai, plūdimai ir kitoki "aukštos kultūros požymiai" atsiradę vėliau, kažkokiam poetui iš Bostono tekstą bedailinant... Kaip ten bebūtų, viena yra aišku — tasai atsišaukimas atnešė daug žalos mūsų tarpan. Turės daug laiko praeiti, kol užgys atvertos daugeliui žaizdos, kol kartėlis bus pridengtas dienų dulkėmis, kol sugyvenimas vėl grįš normalion vagon.

PADĖKIME ARTIMIESIEMS LIETUVOJE IR SIBIRE!

Jau laikas pasiusti Jūsų atneštus ar paštu mums prisištus KALEDINIUS SIUNTINIUS. Kviečiame nors kartą atsilankyti į daugeliui žinomą lietuvišką įstaigą ir įsitikinti, jog mes tikrai turime didžiausią pasirinkimą įvairiausių medžiagų, moteriškų ir vyriškų baltinių, skarelių, megztukų, deimantinių reztukų, plaukams kirpti mašinėlių, odos ir labiausiai SSSR pageidaujamų prekių žemiausiomis kainomis.

Galite ir užsakyti iš katalogų angliškas medžiagas, avalynę, vaisius, akordeonus, siuvas masinas, maistą ir t. t. Pav.: pusvilnonė skirtingų spalvų medž. 5 siuntams 17½ yar. \$52.00, i Sibirą \$53.20 Rayon skirtingų spalvų medžiaga 6 siuntams 21 yardas \$57.60, i Sibirą \$58.80 20 svarų taukų \$21.30, i Sibirą \$22.50 20 svarų ryžių \$13.74, i Sibirą \$14.94 30 svarų cukraus \$16.00, i Sibirą \$18.10 18 svarų kiaulės taukų, 10 sv. miltų, 5 sv. cukraus, 4 sv. monų kruopų ir 2 sv. ryžių \$28.50, i Sibirą \$31.10

PATRIA GIFT PARCEL CO.

3741 WEST 26th STREET, CHICAGO 23, ILL., USA.

Telefonas: CRawford 7-2126

3305 SO. HALSTED STREET. Tel.: LAfayette 3-2021

Nudžiuginkite Jūsų artimuosius dovanomis KALEDOMS

Siuntiniai į Lietuvą

su iš kalno apmokėtu muitu. Siuntinių pristatymas gavėjams 100% garantuotas.

Siuntiniams i STRS siūsti mūsų įmonė turi nuo 1947 metų betarpe sutarti su Inturistu Maskvoj

MES SIUNCIAME TIK NAUJUS JŪSŲ MUMS

PRISTATYTUS ARBA PAS MŪS VIETOJE

PIRKTUS ĮVAIRIAUSIUS DAIKTUS.

Mūsų įmonėje Jūs visuomet rasite siuntiniams sudaryti didžiausią pasirinkimą įvairių vietinių ir importuotų medžiagų, odos, maisto produktų, neritinių, skarelių, kojinių, kostiumams priedų, stiklui reztukų, vaistų ir pan. Jas pirkdami Jūs įsitikinsite, kad kainos labai prieinamos.

Mūsų turimi JAV keliolika tūkstančių nuolatinių klientų yra geriausias įrodymas įmonės atliekamo greito ir tikrai sąžiningo patarnavimo.

Neatidėliodami reikalaukite mūsų

naująjį katalogą.

Pristatome siuntinius greičiau, nei kiti, nes įteikiame juos paštu betarpiu Chicagoj.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 So. State St., Chicago 4, ILL. Phone: WAbash 2-9354

Mūsų klientai naudojami prie įmonės esama automobiliams pastatyti vietą Quincy Str. nemokamai.

M Ū S Ų ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Šviesa Chicagoje.
Redaguoja: Rita Kavolienė ir J. Eglė Zabarauskaitė
Medžiagą siūsti: 1938 S. 48th Ct., Cicero, Ill.

1 METAI

NR. 22

Santara ir nutautėjimo problema

Vanda Gegevičiūtė

(Paskaita, skaityta paskutinio Santaros visuotinio suvažiavimo metu Tabor Farmoje, yra aktuali, todėl spausdiname ją, kad supažindintume visuomenę su šių laikų studentijos bandymu rasti atsakymus į problematiškuosius gyvenimo reiškinius. M.Z. Red.)

Tenka ir vėl iškelti tas pačias mintis, kurios buvo diskutuojamos per kiekvieną Santaros suvažiavimą, per Studentų Sąjungos susirinkimus, na, ir žinoma, restorane, šokių salėse, ir baruose, būtent — lietuvių nutautėjimą.

Šiandien tas klausimas yra aktualesnis negu bet kada, nes kultūrinis nuosmukis, kuris jau spėjo pasidaryti stereotipiškas išsireiškimas, labai dramatiškai atvaizdavo lietuvių ateitį išeivijoje. Atsižėrę dvi aktualios problemos, ir kyla klausimas, ar tas kultūrinis nuosmukis yra ženklas nutautėjimo, ar tai du skirtingi fenomenai, ir svarbiausia, kaip Santara yra paliesta to nuosmukio, ir kaip ji stengiasi išspręst nutautėjimo problemą.

Kadangi Santara įsikūrė Amerikoje, jos liberaliniai principai yra daugiau tinkami jaunimui, kuris, siekdamas mokslo Amerikoje, įgyvendina dviejų kultūrų sintezę. Gyvenimo progresijoje vertybės negali būti archaizkos, nes naujai išsivystantis jaunimas, siekdamas savo status quo Amerikoje, vis daugiau ir daugiau įsijungia į naują kultūrą. Tad kaip ilgai ta sintezė gali tęstis be nutautėjimo? Atrodo, kad nutautėjimas yra neišvengiamas, jei mes norime turėti potencialius žmones. Santaros lanksti ideologija yra lengvai priimtina naujoms generacijoms, tad teoretiškai, Santara gali tikėtis pasidaryti viena iš skaitlingiausių organizacijų. Bet jei grįžimas į Lietuvą yra labai tolimas faktas, tai Santaros kelias palaipsniui veda į nutautėjimą.

Pažvelkime į kitas organizacijas, kurios prisilaiko senų lietuviškų tradicijų. Ar jos išvengs nutautėjimo? Reikia pripažinti, kad tos tradicijos atlieka labai žymią funkciją mūsų tėvams. Jos tampa ramsčiais, be kurių gyvenimas išeivijoje būtų neįmanomas. Visgi jie, praradę savo atsieliktus tikslus ir nebepajėgdami sukurti naujų, tik dar ir gali būti produktyvūs gyvendami senų vertybių ir tradicijų iliuzijoje. Reikia suprasti, kad tai

tik iliuzija, nes jokios vertybės nei tradicijos niekuomet nebūna statikos stovyje. Jei jos nesikeičia su gyvenimo progresija, jos pradeda deterioruoti — štai tuomet ir įvyksta kultūrinė degeneracija. Senoji karta nenori pripažinti sintezės, nes tai būtų jų asmenybės branduolio-ego įskaudinimas, o iliuzijų perspektyvas jau nieko naujo negali duoti, nes yra per daug išsemtas ir taip. Atsisakydami eiti į priekį, jie neturi kito kelio, kaip regresiją. Tuo tarpu jauniosios generacijos vis mažiau ir mažiau turi jiems reikšmės, nes kaip minėta anksčiau, jaunimas, idant atsielktų savo tikslą, ir būtų kūrybingi, turi priimti sintezės kelią. Tuo būdu jie turi keisti tas senas tradicijas, ir taip jie neišvengia nutautėjimo. Kada absoliutus nutautėjimas įvyks, priklausys nuo individų, kurie vadovauja ir vadovaus organizacijoms. Svarbiausia yra, nedaleisti organizacinės apatijos, kurią Santara šiuo metu išgyvena. Santaros principai teoretiškai rodo, kad ji negali turėti kultūrinės degeneracijos, bet Santara duoda daug laisvės individui, greičiausiai iš visų organizacijų gali įpulti į apatijos stovį, kuris paspartina nutautėjimą. Norint išvengti šio stovio ateitį, yra patartina mūsų vadams užleisti savo pozicijas jauniems, nes ilgą kademcijų vadai padarė Santarą per daug asmenišką organizaciją, nesuprantama jauniems. Kai jaunieji pradės įgyvendinti savo naujas idėjas, tai tuo pačiu jie supras ir greičiau pritrauks Santaron naujo, pradedančio studijuoti jaunimo. Amerikoje jaunimas neturi jokių persekiojimų, kaip pvz. Vengrijoje; jie neturi tos spaudos jėgos, kuri suburia jaunimą į solidarų ir degantį patriotizmą vienetą. Lietuvių jaunimas Amerikoje jau greitai visai neišsiskirs iš Ameriškai tarpo, jei jie patys nenorės užakcentuoti savo lietuviškumo. Organizacijos gali iškviesti tą lietuviškumo jausmą, bet nuo vardu priklauso, kaip jie sujungs naujų generacijų vertybes su lietuviškumu, ir ar jie turės kam tą lietuviškumą skiepyti.

Keliais takeliais po Europą

Rasa Gustaitytė
(Tėsinys)

Viename aikštės kampe, po kiško stogeliu, susirinkęs būrelis žmonių. Prieiname ir mes. Viršuje kabanti lemputė apšviečia įtemptus veidus. Visų akys nukreiptos į besisukantį ratą. Imk numerį!.. Ne, pralošei!, šaukia čigonė, vikriai sukdama numerius. Niekas nelaimi išstatytų laikrodžių, radijų, prosų, nors kartais kai kas ir nusineša nebrangią premiją. Kai jau ištuštėjo kitos būdos, ir iš aikštės pasitraukė šokėjai, prie šito kiosko vis dar matėsi būrelis žmonių.

Švento Petro — miestelio globėjo — šventė tęsiasi dar 2 dienas. Buvo parada, procesija, pelote (baskiškas sportas) kompeticija, ir kas vakarą šokiai. Išsipuošę paradavo aplink jaunuoliai, iš akių kampo peržvelgdami išsipuošusias merginas. Kitą rytą 3 žmogystos su maišais ant pečių iškeliavo vėl į stotį, pasikutinį kartą giliai įkvėpdamos jūros orą, ir kartais atsisukdamos atgal, kad giliai į atmintį įkaltų to ramaus žvejų miestelio vaizdą, kuris iš tolo kažkaip atrodė lyg prarasta tėvynė.

Geltoni pomidorai Sardinijoje

“Bongiorno”, pasigirsta nuo baltojo namuko verandos, mums einant pro šalį. Ponai Angelini sėdi vakaro vėjelyje, ilsėdamiesi nuo karštos dienos darbo. “Bongiorno”, atsakome ir mes. Prieš naują namelį pasodintas mažas darželis, kur už tvarkingos plytų tvoros greitai pražydės gardenijos. Kitoje pusėje kelio auga kaktusai, ir į visas puses tęsiasi saulės nuplikinti Sardinijos laukai. Kur-ne-kur matosi balti, panašūs į Angelinių, namukai, o toliau — kaimelis.

Angelini namuose, garbės vietoje, kabo Amerikos kino žvaigždės Don Murray fotografija. Jis pažįstamas mums iš “Bus Stop”, ir “Hatful of Rain”, bet šiuose namuose jis netik mėgiamas artistas, bet šeimos artimas draugas ir angelas sargas.

Ponai Angelini yra pabėgėliai iš Jugoslavijos. Jie ilgai gyveno stovykloje prie Napoli, kur du su puse metų dirbo ir aktorius Don Murray. Jam teko gana gerai susipažinti su šia šeima ir kitais žmonėmis, kurie tenai gyveno nuo pat Antrojo Karo pabaigos. Tai buvo žmonės, kurių nenorėjo priimti nė vienas kraštas dėl sveikatos (ponų Angelini šeimoje vienas asmuo turėjo tuberkuliozę), neišskios padėties, neekonominės šeimos, ar

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, NOVEMBER 8, 1958

JONUŠAS VOKIETIJOJ

Bronius Jonušas, kurs šiuo metu yra Vokietijoje, kur jis įgroja į plokšteles 10' savo komponuotų maršų, laišką Naujienoms rašo: — Ir nepajutau, kaip nuo mano išvykimo Europon jau 2 savaitės praėjo. Lankiausi Hamburge, Miunchene ir dabar esu Stuttgarte. Čia vyksta Europos lengvosios muzikos orkestrų festivalis — koncertai kasdien. Juos lankau. Vyksta toje salėje, kurioje įgrosiu plokšteles. Dėl šių koncertų ir mano įgrojimas nukeltas į lapkričio 5-6 d. Į Chicago grįšiu apie lapkr. 15 d. Karo sunaikintosios Vokietijos, dėl nepaprastai gražaus ir moderniško atsiestatymo, nebegalima atpažinti. Su geriausiais linkėjimais!

kitų priezaščių. Metai po truputį sėmė jų žmogišką dvasią, ir gyveno jie jau nieko nelaukdami, nieko nesitikėdami, žinomi tik, kaip numeriai kažkokiam saraše.

(Bus daugiau)

IŠ ARTI IR IŠ TOLI

Spalio mėn. 26 d. New Yorko šviesa ir Santara surengė dr. J. Kaupo paskaitą tema: “Kova už liberalizmą”. Paskaita įvyko Baltijos Laisvės namuose.

“Lituanus” Remti Komitetas Bostone, vadovaujamas V. Bruzgulėvičiaus, surinko virš 400.00 dol.

Išėjo naujas New Yorko santaričių leidžiamas biuletenio New Yorko Santara numeris. Šiame numeryje rašo L. Sabaliūnas apie blaškomo žmogaus didybę, yra fragmentų rinkinys iš Lietuvos partizanų gyvenimo, yra nemažai humoristinių straipsnelių ir kronikinės medžiagos. Biuletėni tvarko A. Butaitė, V. Surkutė, L. Sabaliūnas, L. Stanaitytė ir A. Butas.

Chicagoje lapkričio 1-2 d. d. įvyko Liet. Stud. Santaros sekinis vakarų suvažiavimas. Buvo duoti Detroito, Clevelando, Urbanos ir Chicagos skyrių veiklos pranešimai ir apžvalga, paskaitos — debatai vyko Jaunimo Centre. Po paskaitų įvyko jaukus po buvis su šokiais pas kol. Brazdytę.

Spalio mėn. 19 d., Bostono Santaros skyrius buvo išvažiavęs į New Hampshire miškų pasigėrėti rudens gamta.

Chicagos Universiteto Lietuvių Studentų klubas turėjo susirinkimą, kuriame buvo pagrotos Tabor Farmos suvažiavime įdainuotos dainininkės Mongirdaitės juostos. Šiam klubui dabar pirmininkauja kol. Vanda Gegevičiūtė.

Lapkričio mėn. 1 d. Detroito Studentų Santara surengė “Čiurlionio” Ansambliui vaišes-vakariene. Padėkos Dieną Detroito įvyks Studentų Santaros veiklos apžvalga.

Kairio knyga LIETUVA BUDO

NAUJIENOSE galima gauti tik ką iš spaudos išėjusią Stepono Kairio knygą LIETUVA BUDO. 416 didelių (6x8½) puslapių, kieti viršeliai. Kaina \$5.50

PETRO ŠIRVOKO NUOTYKIAI

Vienas aukštą mokslą lankęs žmogus, Bostono sieloganis, atsiuntė Petriui Širvokui laišką, patardamas jam susipažinti su Betinos Baxter stebuklais. Šis štukorius, matyt, nežino, kad Petras Širvokas savo knygoje yra aprašęs daugiau stebuklų ir su juo nutikusiu įvairiausių nuotykių, negu bet kurios panos knygoje galėtų būti suminėta. Švaisto knyga apie Petro Širvoko stebuklus ir nuotykius bus pasiųsta, kai du doleriai ateis tokiu adresu: NAUJIENOS, 1739 S. Halsted Street, Chicago 8, Illinois.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

INFANTĖS GIMIMO DIENA

(tęsinys)

Kas tat?... Aidas? Kartą jis šuktelėjo slėnyje, ir aidas atsiliepė, pakartodamas visus jo žodžius. Gali būt, aidas moka pamėgdžioti ir regėjimą, kaip moka jis mėgdžioti balsą. Gali būt, jis gali, taip sau, juoko dėlei, tyčia, sukurti kitą pasaulį, visai tolygų esamam. Bet ar gali daiktų šešėliai būti tokios pačios, kaip patys daiktai, spalvos, ir taip jau judėti ir toki patys gyvi būti? Argi gali?...

Jis krūptelėjo ir, paėmęs nuo krūtinės puikią baltąją rožę, atsisuko ir pabučiavo ją. Šlykštinės rankose rados tokia jau rožė, lygiai tokia — lapelis į lapelį. Ir ji taip pat bučiavo ją ir spaudė prie širdies juokingai ir bauriai kraipydamasi.

Kada, pagaliau, suprato tiesą, jis pašėlusiai suriko nusiiminęs ir, parduodamas, parpuolė ant grindų. Tai čia jis pats — toks išgama, kuprotas, juokingas, šlykštus? Ta šlykštinė — jis pats; tat iš jo taip juokės visi vaikai, ir mažoji Princesė; jis tikino save, kad ji myli jį, o ji, pasirodo, kaip ir kiti, tik tyčiojosi iš jo šlykštumo, iš jo sumankyto kūno. Kodėl nepaliko jo miške, kuriame nėr veidrodžio, kurs būtų jam pasakęs, koks jis šlykštus ir nedailus? Kodėl tėvas nenudobė jo, užuot pardavęs kitų pašaipai ir jo negarbei?... Jo skruostais plūdo karštos ašaros. Jis suplėšė į skutelius baltąjį žolyną; raičiusis ant žemės šlykštinė padarė tą pat ir išbarstė lapelius. Ji šliaužiojo grindimis, o jam veizdint į ją ir ši žiūrėjo į jį, ir jos veidas buvo kančios iškreiptas. Jis atšliaužė šalin, kad neregėtų anos, ir užspaudė rankomis akis. Kaip pažeistas žvėrelis nušliaužė jis į pavėsį ir gulėjo, tyliai vaitodamas.

Tuo metu pro atadarą langą į kambarį įėjo Infantė su savo svečiais ir išvydo biaučių Karliuką, gulintį ant grindų ir mušantį grindis suriestais pirštais; tat buvo taip fantastiškai kvaila, kad vaikai linksmai kvatodami apstojo jį — pažiūrėti, ką čia jis prasi-mano.

— Jo šokiai buvo juokingi, — tarė Infantė: — bet vaidina jis dar juokingiau. Beveik taip pat gerai, kaip lėlės marione-

tės, tik, aišku, ne taip gyvai.

Ir ji vėsinosi savo didžiule vėduokle ir pleškeno.

Bet mažasis Karliukas net pežvelgti į ją nepažvelgė; jo raudojimai pamažu malšo. Staiga jis kaž kaip keistai pašoko ir griebė sau už šono. Paskum vėl sudribo atgal ir nebekrutėjo.

— Tatai buvo puiku, — tarė Infantė palūkęjusi: — bet dabar jūs privalot man šokti.

— Taip, taip, — sušuko visi vaikai: — dabar kelk ir eik šokti, nes tu toks jau vikrus, kaip Berberų beždžionėlės, bet daug juokingesnis už jas.

Bet mažasis Karliukas neatsiliepė.

Infantė treptelėjo kojute ir pašaukė dėdę, vaikščiojusį po pakopą su kamergeriu ir žiūrėjusį pranešimus, gautus iš Mechikos, kur nesenai buvo įkurtas skyrius šventosios inkvizicijos.

— Mano juokingas mažasis Karliukas kaprisijasi ir nenori kelti. Pakelkit jį ir liepkit jam del manęs šokti.

Vienas antram nusišypsoje, jie įėjo abu, ir Donas Pedro pasilenkė ir paplekšnojo per veidą Karliuką savo siūtine pirštine.

— Malonėk šokti, petit monstre, malonėk šokti! Įpėdinė princesė Ispanijos ir abiejų Indijų geidžia, kad ją pasmagintum.

Bet mažasis Karliukas nekrutėjo.

— Pašaukt budelį! — lėnai tarė Donas Pedro ir vėl išėjo į pakopą.

Bet kamergeris susirūpinęs atsiklaupė šalia mažojo Karliuko ir pridėjo ranką prie jo krūtinės. O valandėlei pralinkus pakilo ir, žemai nusi-lenkęs Infantei, tarė:

— Mi bella Pricesa, jūsų juokingas mažasis Karliukas jau niekados nebešoks. Gaila! Jis toks šlykštus, jog, gali būt, būtų net Karalių prajuokinęs.

— Bet kodel gi jis nebešoks daugiau? — paklausė juokdamasi Infantė.

— Todėl, kad jam plyšo širdis.

Infantė susiraukė, ir jos gražutės rausvos lūputės sukrypo į gražią paniekos šypseną.

Tegul tie, kurie ateis kada nors žaisti su manim visai neturi širdžių! — šuktelėjo ji ir nubėgo į sodą.

(Pabaiga).

MODERNISTO PARODA

Nuo pirmadienio, lapkr. 3 d. Chicagos viešajame knygyne (Public Library) išstatoma parodai modernisto Julian Frank 18 aliejinių paveikslų. Frank yra ne tik modernistas, bet ir modernizmo mokytojas, tikis, jog "modernus menas gali patapti gyva realybė didesniai žmonių skaičiui per auklėjimą", ir tam auklėjimui jis skiria žymią savo laiko dalį. Jis turi sudaręs kolekciją spalvotų plokštelių iš žymiausių prancūzų, olandų, belgų ir anglų dailininkų kūrinių ir yra parąšęs dvi pamokas apie modernųjį meną — vieną su 56 plokštelėmis, parodančiomis moderniojo meno evoliuciją, pradedant klasicizmu ir baigiant šių dienų ne-objektyvizmu; antroji jo pamoka "Modernusis menas — naujas mąstymo būdas", kurioje spalvotais pavyzdžiais parodomai "Naujosios Paryžiaus mokyklos" pavyzdžiai.

Frank sako: "Daugumas menininkų šiandien, ypatin-gai tie, kurie studijavo Europoj, priima "abstrakcijos elemento" dominavimą kaip vaizdinę 20-jo amžiaus realybę. Estetinių linijos, formos ir erdvės savybių tyrimas buvo su tokiu atsidėjimu varomas, kad tie formalūs elementai daugeliui piešinių pavirto turiniu."

LALIO ŽODYNAS

yra standartinis Amerikos lietuvių žodynas. Geresnio anglų-lietuvių kalbų žodyno nėra. Nenumatoma, kad naujas žodynas greitai laiku būtų spausdinamas. Todėl siūlome dabar įsigyti šį stipriai įrištą 1256 puslapių angliškai-lietuvišką ir lietuviškai-anglišką žodyną. Kaina—\$14.00. Žodynas Jums bus išsiųstas, jei pasiūsite \$14.00 čekį ar Money Orderį tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. Halsted Street,
Chicago 8, Illinois

K. J. MACKE & COMPANY

1924 m. Kazio Mačiuko įsteigta Apdraudos Agentūra

2549 West 71st Street, Chicago, Ill.

Tel.: PROspect 6-3140

Tvirtoje apdraudos įstaigoje apdraudžiam namus, baldus, prekes, krautuvų langus, tavernas, automobilius ir kitus įvairius vertin-gus daiktus; apdraudžiame namų savininkų atsakomybę, gyvybę ir asmenišką atsakomybę. Reikalui esant, apdraudos mokesčius galė-tume paskirstyti net 7 mėnesiams. Kviečiame pasinaudoti mūsų ilgų metų patyrimu ir apdraudos reikalais mielai teikiama patarimais.

**GET RID
OF THIS
NOW!**

Senas boileris Jums
brangiai kainuoja,
nes sunaudoja ne-
paprastai daug kuro.

PAKEISKITE JĮ VERTINGU
WEIL-McLAIN
"EKSTRA GERU" GESO BOILERIU

Nėra nieko geresnio už geso boilerį, kuris šaltomis žiemos dienomis suteikia reikalingą šilumą. Niekas negali atstoti Weil McLain geso šildytuvo, lieto iš specialios geležies. Šis šildytuvą turi daugelį savybių, darančių jį daug ekonomiškiau ir veikiančiu žymiai geriau negu kiti. Jis yra American Gas Association patvirtintas. Nesvarbu koks yra Jūsų namas ar butas, mes turime Jums tinkamą Weil-McLain geso šildytuvą. Teiraukitės informacijų šiandien, kad Jums būtų parankiau ir pigiau.

TELEFONUOKITE
ŠIANDIEN
dėl kainų. Tai nieku
Jus neįpareigos

Pasinaudokite šiandien... Geromis sąlygomis

GRECO HEATING CO.

5141 W. DIVERSEY AVE.

BE 7-2449

ME 7-6685

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Dabar yra lai-
kas tinkamai
įrengti savo
namą vasarai
ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET

Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

HIPNOTIZMAS MEDICINOJE

Magiškas raganių įrankis senovėje darosi naudingas medicinos instrumentas mūsų laikais

Spalio 31 d. pasibaigė visa savaitę Chicagoje vykęs klinikinės ir eksperimentinės hipnozės draugijos (Society for Clinical and Experimental Hypnosis) kongresas, kuriamė dalyvavo daugiau kaip 400 įvairių sričių daktarų iš visų JAV-ųjų, turinčių reikalų su hipnozės vartojimu klinikose ir bendrai medicinos praktikoje.

Iš visos daugybės referatų, skaitytų ir diskutuotų šioje konferencijoje, nemaža dalis buvo, kad ir trumpai, atpasakota ir spaudoje. Kai kuriuos verta ir mūsų skaitytojams atpasakoti. Žodžiu, hipnozė, dar taip neseniai laikyta šarlatanų triukų ir magų bei raganių įrankiu, nebeigauna, o ir įgavo visas pilietines teises, kaip rimtas ir labai naudingas moderniosios medicinos instrumentas įvairioms fizinėms ir dvasinėms ligoms gydyti, svarbiausia — kaip nepamainomas anestetikas pašalinti skausmui.

Hipnozė kaip medicinos įrankis

5 metų būvy hipnozė, kuri šiandien praktikuojama tik-tai specialistų, pasidarys kiekvieno praktikuojančio gydytojo įrankiu, juo labiau, kad Am. Medicinos S-ga savo pas-kutinei konvencijoj hipnozė priėmė kaip naudingą priedą prie kitokių gydymo rūšių. Klinikinės ir eksperimentinės hipnozės dr-jos mokslinėj se-sijoj Morrison viešbuty, Chi-cagoje, buvo paskelbta, kad kelios medicinos mokyklos JAV-se jau duoda hipnotizmo kursą, kitos mokyklos ren-giasi pradėti. Daugelis prak-tikuojančių gydytojų lanko seminarus ir specialius kur-sus hipnotizmui studijuoti. Dr. Weinberg iš Linkolno li-goninės New Yorke ir Dr. Os-car Morphis, radiologijos pro-fesorius Texas un-te, Dallas, nurodė, kad hipnozė, gydyto-jams patiems to nežinant, lengvoje formoje, kaip įteigi-mas, daktarų yra vartojama nuo nepamenuamų laikų. Pvz. patikimas šeimos daktaras dažnai vienu autoritetingu už-tikrinimu, kad "šis vaistas pa-gelbės" arba "beregint visas skausmas praeis" pacientą pa-gydo arba žymiai jam palen-gvina. Dabar hipnozė yra la-bai sėkmingai vartojama pa-shalinti skausmams.

Keli pavyzdžiai

"Life" lapkr. 3 d. nr. iliustruotame straipsnyje apie hipnozė pateikia pavyzdį vie-nos iš šimtų gimdyvių, Mrs. Shirley Mucci Chicagoje.

Jos gydytojas jai ir grupei kitų gimdyvių per ilgesnį lai-ką prieš gimdymą davinėjo sugestijas lengvos hipnozės stovyje, drąsindamas, kad ne-reikia nieko bijotis, kad gim-dant nebus jokio skausmo ir,

žodžiu, kad "viskas bus ge-rai". Jis savo būsimų pacien-čių grupę dar pamokė, kaip jos pačios gali užsihipnotizuot lengva forma ir namie sau įtaigoti "aš esu visiškai rami, aš nė kiek nesirūpinu" ir t.t.

Atėjus laikui gimdyti, Mrs. Mucci buvo tiek jau paruošta, kad daktarui užteko pasaky-ti: "atėjo laikas", ir keliais žo-džiais ji buvo giliai užmigdy-ta.

Gimdymui prasidėjus, gydy-tojas įteigė "tamsa dabar nie-ko nejauti", ir ji nieko nejau-tė, kol gydytojas ištare: "At-merk akis, Shirley, žiūrėk — tavo kūdikis". Mrs. Shirley linksmai pabudusi paėmė sa-vo prieš minutę gimusį kūdi-kį. Reikia pažymėti, kad čia jokių narkotikų (anestetikų) nevartojama.

2) Fren Heywang, per 20 metų sirgęs tokiu rankų ir kojų virpėjimu, jog buvo pa-sidaręs visiškai invalidu, 5 va-landas buvo operuojamas hi-pnozės įtakoje Dallas Park-land Memorial ligoninėj. Jam reikėjo atvažti galvos kaušą ir adatiniais instrumentais per kelias valandas maišyti pilkojoj smegenų masėj, ieš-kant tos vietos, kuri tą rau-menų drebinimą išsukia. Chirurgas Kemp Clark ir hip-notistas psichologas Harold Krasilneck visą tą laiką pa-cientą išlaikė tokiam sąmo-nės laipsnyje, kad jis, nors skausmo neįsąsamas, tačiau, adatomis smegenis badant, reaguotų, o iš to daktarai ga-lėtų atspėti, kada yra surade, tikriau — uždūrę, paciento raumenų drebinimo priežastį arba tą smegenų dalį, kuri tuos drebinimus išsukia.

Tik vieną sykį per visas 5 valandas Heywang per miegą pasakė: "O, broli, jaučiu lyg tūkstantį kandimų!", o opera-ciją baigus, pabudęs ir viską užmiršęs, ištiesė rankas ir džiaugsmingai sušuko: "Ma-no virpėjimas praėjo!"

3) Mrs. Dorothy Haralson savo namų gaisre (Irving, Te-xas) skaudžiai apdegė veido pusę ir dešinę ranką. Kai rei-kėdavo ligoninėje nukarpyti nebegyvą žaizdų mėsą, ne-paisant stiprių morfijaus do-zių "skausmas" buvo nepake-liamas. Užhipnotizavus ir jai įteigus, jog ji jaučiasi "puikiai", Mrs. Haralson jautėsi "puikiai", ir kai daktaras, žai-zdas apkarpęs ir ranką iš-mankštines ligonę prižadino ir paklausė, kaip ji dabar jau-čiasi, ji patenkinta atsakė: "Jus fine".

Išgydė tūkstantį girtuoklių

Hipnotizmas sėkmingai pa-vartotas alkoholizmui gydyti ir daug beviltiniais laikytų alkoholikų gražinti naudin-gais visuomenės nariais, pra-nešė Dr. Bernard Hindes iš Beverly Hills, Calif.

Dr. Hindes pasakė, kad iš 1,000 pagijusių tik keli begri-žo prie "stiklelio". Jiems bu-vo duodama po taurelę degti-nės, kai buvo užhipnotizuoti, ir isakoma prieš išgeriant skystimą palaikyti burnoje, kad geriant pajustų nemalo-nų deginimo jausmą. Kai nu-riję alkoholį gėrikai gardžiai apsilaužydavo, jiems buvo pa-sakoma, kad jie išgėrė ne gardžią "whisky", bet koki nors širdį sukančią skystį, ir kone visi pradėdavo vemti vien degtinę prisiminę. Po kiek laiko, kai pacientas už-migdavo giliu transu, jam bu-vo įteigiama, kad jo alkoholio troškulys praeis ir jis pasikeis į "gerą žmogų". Tai žymiau-sioje daugumoje ir pasidarė.

Per hipnozė atgal į kūdikystę

Daugelis psichosomatinių (dvasios ir kūno) ligų yra priežastis kai kurių labai di-delių sukrečių kada nors pra-eity, dažnai dar vaikystėj. Nors tą sukrečiantį įvykį be-augdamas pamiršta, tačiau kai kurie neurozai pasilieka ir tokį žmogų kankina visą amžių.

Freudas išrado psichoanalizės procedūrą tokiems neuro-tiniams negalavimams gydyti, bet tas procesas yra labai le-tas ir labai brangus. Pradėta vis dažniau ir sėkmingiau var-toji hipnozė. Dr. Herbert Dia-mond iš George Washington un-to medicinos mokyklos Washingtone pranešė, kaip jis pavartojo hipnozės techni-ką dusuliui daugiau kaip 40 vaikams gydyti, ir daugumoje atvejų gavo gerus rezultatus.

8 metų mergaitė, sirgusi as-tria dusulio forma, kurią už-hipnotizavęs Dr. Diamond "grąžino" atgal į jos kūdiky-stę iki 2 metų amžiaus, kol surado tos ligos priežastį. Pa-sirodo, kad būdama 2 metų, ji žaisdama degtukais uždegė tėvo garažą ir tiek persigan-dė, kad jai užėmė kvapą, ir nors ji tą išgastinę įvykį pa-miršo, tačiau kiekvieną kartą, kai dėl ko nors susijaudinda-vo, jai užimdavo kvapą ir pa-sireikšdavo visi dusulio ligos ženklai. Hipnozėje mergaitę įtikinus, kad ji dabar nieku-nėra kalta dėl anų laikų nuo-tykio, dusulys visiškai praėjo.

Kitu atveju 11 metų berniukas, kurį, grąžinus atgal į 6 mėnesių amžių, jis papasako-jo, kaip jam tėvai varu davė kažką valgyti, ko jo širdutė negalėjusi priimti, ir jis nuo to maisto trokšdavo. Ir su-laukęs 11 metų, vos tik dėl ko susijaudina, pradeda dusuliu sirgti. Patyręs savo negalavi-mo priežastį, vaikas pagijo.

Hipnotizavimo mašinėlė

Pačiam save užhipnotizuoti mašina, kuri, mirksėdama el-ektrone akimi, išsukia žmoguje gilaus atilsio savi-jautą, buvo pademonstruota klinikinės ir eksperimentinės hipnozės dr-jos metiniame su-

važiavime Morrison viešbuty, Chicagoje.

Mašinos išradėjas inž. Sid-ney Schneider iš Skokie, pra-nešė, kad su jo mašinėle dak-tarai darė bandymus su 3,000 pacientų, kurių tarpe buvo 300 gimdyvių. Joms buvo nu-rodyta, kaip su tos mašinos pagalba jas paruošt gimdymui panaudojant hipnozė. Daug daktarų ir dantistų pradėję vartoti tą mašiną savo prak-tikoje, per 2-3 iki 5 minučių iš-saukdami pacientuose visišką nervų nusiramimą ir gerą savijautą. Tam tikrus ratelius sukinėjant galima tos maši-nos šviesų žybsėjimus sude-rinti su asmens smagenų elek-tros srovių formomis, pana-šiai kaip mes nustatome ir prideriname radijo ar televi-zijos priimtuvą pagal stoties siunčiamas garsų ar vaizdų bangas.

Mašiną inž. Schneider išgal-vojo karo metu, bestebėda-mas švieselės radare, kai daž-nai jis ir kiti radaro tarnau-tojai pasijausdavo apsvaigę, lyg transu užmigę ilgiau be-žiūredami į radaroskopą.

Hipnozė buvo didelis gink-las senovės religijų skelbė-jams. Ir senojo testamento pranašai, sąmoningai ar ne, užsihipnotizuodavo, norėda-mi matyti vizijas ir skelbti pranašystes, pasakė žydų ra-binas Glasner, diskutuojant hipnotizmą su katalikų ir protestonų kunigais. Metodis-tų kun. Alden Sears sutiko, kad visos religijos panaudoja hipnotizmą žmonėms įteigti, švelniomis šviesomis, mirgan-čiomis žvakėmis, pakartojai-mais giedojimais ir poteriavi-mais, įtaigavimu ir pan.

Hipnotizmas dar naujas mokslas

"Life" lapkr. 3 d. nr. straip-sny "Iš senovės magijos išau-ga naujas medicinos įrankis: Hypnosis" rašo: "Hipnozė pa-galiau mediciniškai legalizuo-ta. Kadangi tradiciniai ji vi-suomet būdavo magų parodų paslaptis, tai publika papras-tai žiūrėdavo į hipnozė kaip į juodąją magiją, įsivaizduoda-ma hipnotizuotojus kokiais nors užkeikimais svaidančiais raganiais. Tačiau per pasta-ruosius 10 metų kokie 900 JAV daktarų, dentistų ir psi-chologų patylomis naudojami hipnozė savo pacientams pa-gelbėti. Jų pasisėkimai pada-rė tokį įspūdį į Amerikos Me-dicinos Draugiją (American Medical Association), jog ji dabar indorsavo (užgyrė) hi-pnozė kaip terapijos priemo-nę daktarams ir dentistams, kurie yra tinkamai pasiruošę ją naudotis.

Kaip anestetika (skausmo nejutimas) chirurgijoje, hip-nozė įtikina pacientą, kad jis nejaučia jokio skausmo, kad hipnozė jį apsaugo nuo vėmi-mo ir nuo nusilpimo bei ape-tito netekimo po operacijos, kas šiaip dažnai taikosi. Hip-nozė ypatingai yra naudinga prie operacijų, kur anestetika

(Tęsinys 9-tam psl.)

bendrai negalima naudoti, kaip gimdymo atveju, kai didesnis anestetikos kiekis gali pakenkti kūdikiui. Pašaliniui vėžio ligos skausmų hipnozė dažnai yra geresnė, negu opiumo preparatai, nes ji nėra įprantama kaip kad yra narkotikai, ir ji nenustoja veikimo, kaip kad nustoja narkotikai po ilgesnio vartojimo.

Būdami dėkingi dėl šitokios legalizacijos, medikai hipnotizuotojai kartu prisibijo, kad publika nepradėtų hipnoze laikyti 'visų ligų vaistu'. Tai sukeltų tragišką nusivylimą, kadangi kiekvienas 10 žmogus yra neužhipnotizuojamas ir kiekvienas 6-tas užhipnotizuojamasis nesiduoda užmigdomas giliu transo miegu, kas yra būtina didesnėms operacijoms. Dar daugiau: hipnozė pati nieko nepagydo. Pvz. hipnoze galima pagydyti nutukusius žmones nuo "apsirijimo" — nuo noro per daug valgyti. Bet negalima pagydyti nuo paties noro: pacientas liausis valges saldinius, bet pradės savo nagus krimsti.

Hipnozės tyrinėjimas tebėra dar tiek naujas, kad jo galimybės ir savybės tebėra dar nepilnai suprantamos. Yra sritis, kur hipnozė gali būti labai pavojinga, kaip tai jos panaudojimas psichologinio karo tikslams. Tuo tarpu hipnozė yra pradedama plačiai vartoti prie gimdymų, chirurgijoje (operacijoms) ir terapijoje (gydymui).

Nuo šamanizmo iki mesmerizmo

Hipnotizmas turi ilgą istoriją, pradedant priešistoriniais laikais, kai juo naudojo šamanai, raganai ir kunigai, kurių asmenyje būdavo sujungtos dvi profesijos — dvasininko ir gydytojo. Persų magai, Indijos fakirai ir Amerikos indėnų kerėtojai, kaip ir senovės Egipto, Izraelio, graikų dievų tarnai savo "antgamtinės" jėgas semdavosi tik hipnozėje. Krikščionybė nef žymiai vėlesniais amžiais kai kur betarpiškai vartojo hipnotizma, kaip Athos Kalno vienuoliai apie 1880 m., o Indijos jogai ir šiandien.

Pirmasis hipnotizma naujaisiais amžiais bandė išvystyti kaip natūralų reiškinį, jį panaudodamas ligų gydymui, buvo Franz Anton Mesmer Prancūzijoje, iš kurio ir vardas mes-

cūzijoje, iš kurio ir vardas mesmerizmas buvo kilęs. Mesmerio patyrimus su jo tariamais "universaliniais skysčiais" ir "magnetizmu" toliau tobulinęs Marquis de Puységur pavadino "dirbtinu somnambulizmu" ir tik britų chirurgas James Braid paskelbė, kad tai yra proto būklė ir ją pavadino hipnotizmu.

Vis dar gili paslaptis

Pirmoji operacija hipnotizmo įtakoje įvyko Prancūzijoje dar 1821 m. Paskui per 60 metų tūkstančiai operacijų pasinaudojant hipnoze buvo sėkmingai padaryta Europoje, kol 20-jo amž. pradžioje Sigmundas Freudas sudavė hipnotizmui skaudų smūgį, jo vieton iškeldamas psichoanalizę.

Hipnotizmas pradėtas vėl pavartoti per I pasaulinį karą, kai kareiviai gaudavo fronto sukrėtimą (shell shock), bet gydytojai, nesuprasdami hipnozės veikimo, po karo greit metė besidomėję ja ir atsiminė vėl tik per II pasaulinį karą, pritaikydami hipnozę neurozams gydyti.

Ir šiandien dar tik du JAV universitetai teisingėdė pilną hipnotizmo kursą, prieinamą kiekvienam daktarui, dentistui ir psichologui. Iš tų 900 Amerikos daktarų ir dentistų, kurie jau pilnai praktikoja hipnotizma, didesnioji dalis jų išsimokė patys, kol dar jokios mokyklos nebuvo. Pirmoji ir seniausioji medicininio hipnotizmo organizacija Amerikoje, Society for Clinical and Experimental Hypnosis, rekomenduoja, kad daktaras ar dentistas privalo mokytis mažiausiai visus metus laiko, kol pradėdamas hipnotizma praktikuoti kaip gydymo priemonę.

Kaip "dvasia veikia medžiagą"

Kokią galią turi hipnozė žmogaus kūnui, bus aišku iš tokio pavyzdžio: Vienas darbininkas Anglijoje neteko kojos pirščiuko. Žaizdai užgydyti reikėjo priauginti prie žaizdos jo paties odos lopelį, kurį daktarai galėjo paimti tik nuo jo rankos riešo. Per ištisas 28 d. darbininkas po hipnoze išsėdėjo labai nepatogioje padėtyje su ranka pritvarstyta prie kojos piršto, kol tiksliai "lopas" prigijo, ir per visą tą laiką nepajudėjęs pacientas neįsijautė jokio nepatogumo! Iš kitos vėl pusės: Hipnozės pagalba daktaras atpratino žmogų griežti dantimis. Žmogus bu-

vo neurotikas, ir kai jis nebegalėjo dantimis griežti, jisai pradėjo tiek daug valgyti, kad per trumpą laiką iš 145 svarų pasunkėjo iki 288 svarų! Tik kitas, tikras hipnotistas psichologas atpratino jį nuo apsirijimo, ir padėjo vėl numesti svorį.

Hipnozė dabar labiausiai praktikuojama operacijoms ir antrojo eilės astmai, "šienligei", "daugybinei" sklerozei, skausmo sumažinimui ar pašalinimui, dantis traukiant, odos "lopus" priauginant ir t.t. Įdomu, kaip užhipnotizuotas žmogus ne tik tiki tuo, ką jam hipnotizuotojas sako, bet ir jo kūnas chemiškai reaguoja. Pvz. vienam pacientui davė vidurius kietinančio vaisto, bet pasakė, jog davė kastoro alyvos: rezultatas buvo nepaprastas vidurių paleidimas; kitam buvo įteigta, kad jis valgo medų pilnais šaukštais, ir patikrinus jo kraują rastas žymus cukraus kiekio padidėjimas. Dar kitam įteigė, kad jis skrenda sprausminių lėktuvu į erdves — ir pacientas pradėjo drebėti ir jo temperatūra nukrito iki 92 laipsnių F...

Hipnozės pavojus piktose rankose

Užhipnotizuotasis visiškai pasiduoda savo hipnotizuotojo valiai. Tokioje būklėje jo sąmonė lyg sausa kerpė vandenį godžiai sugeria hipnotizuotojo įtaigojimus, primdama juos be abejojimo ir be kritikos, ir, kaip atrodo, su tikru noru savo įteigėjui itikėti.

Tiesa, niekas negali būti užhipnotizuotas prieš savo valią nei elgtis prieš savo valią ir prieš savo moralinius ar etinius įsitikinimus. Ir visi rimtieji hipnotistai perspėja savo pacientus, tebesančius hipnozėje, kad "Niekuomet, jokiomis sąlygomis nei aplinkybėmis neleisk save užhipnotizuoti tokiam, kurs nėra visiškai kvalifikuotas tatau daryti".

Bet kaip tokiais atvejais, kur žmogaus valia nei noras nieko nereiškia, kaip kitapus geležinės uždangos, kur praktikuojama "smagenų plovimo" sistema?.. Apie tuos pavojus kita proga. J. Pr.

Skaitykite "N-nas"

UNION 6-9206

7643 HARDING AVENUE

MIAMI BEACH 41, FLORIDA

BLOKAS NUO PAJURIO

Sophie ir Bernice Welicka

JAU IŠEJO NAUJOS DAINOS

4 plokštelės (Albumas) ALGIRODO BRAZIO, mūsų žymiausio visų mylimo pasaulinio dainininko:

Kur banguoja Nemunėlis ir Kur bakužė samanota.
Ave Maria (Schubert) ir Šventa naktis.
Arija iš operos "Gražina" ir Suviltas.
Ilgesis (Kačenauskas) ir Patekėk, aušrinė.

Kaina už visas 8 dainas (ALBUMAS) \$7.00. Nauji lietuviški rekordai kitų žymių artistų Po \$1.50 vienas:

Ar jus žinot, mergužėlės. Suktinis ir Ar aš ne vyšnelė
Lietuvos Radio ir Vilniaus Universiteto chorai.
Voveraičių šokis. Kaimo polka ir Subatėlė
Svedo ansamblis, Skudučiai ir birbynės.
Šaltysius ir Ar aš ne vyšnelė Vilniaus Universiteto choras
Zalioj lankelėj. Solo, Lietuvninkas ir Pas motinė. Solo Tamulevičiūtė
Jonkelis ir Polka Svedo ansamblis
Saulėlė raudona ir Per laukelį, ir Nudavė močiutė. Lietuvos Phil. choras
Pasiutpolkė ir Kubilas Svedo ansamblis
Lino žiedas. Svedo ans. ir Daina apie sesytę Solo, Saulevičiūtė
Klumpakojis ir Malunėlis Svedo ansamblis
Jonelio polka ir Dariau lyseles Solo ir orkestras
Aš išdavinavau visas daineles ir Kur tas šaltinėlis Solo, Siparis
Tykiai Nemunėlis teka ir Visur tyla Solo, J. Babravičius
Žvaigždėlės ir Temsta dienele Duetas, Motekaitienė ir Kalvaitytė
Kur bėga šesupė ir Draugai į kovą Choras
Laimutė polka ir Palvis Solo, su skudučių orkestru
Linksmas giesmė ir Tyliąją naktį Solo, Motekaitienė
Sveikas Jėzus ir Gul šiandieną Solo, Motekaitienė
Kam šeri žirgelį ir Kai aš turėjau Duetas, Vanagaitis ir Olšauskas
Tu, Lietuva ir Dru-lia Pupų Dėdė ir Dėdienė
Našlaitės kapas ir Griovėsių gelelė Pupų Dėdė ir Dėdienė
Malda ir Skubink prie kryžiaus Solo, Jakubauskaitė-Jacikevičienė
Alutis ir Šauksmas Budriūno Vyrų Kvartetas
Tėvynei ir Subatos vakarėli Budriūno Vyrų Kvartetas
Vežė mane iš namų ir Klumpės Budriūno Vyrų Kvartetas
I kovą. Gyvenimo aidą ir O, dalelė Budriūno Vyrų Kvartetas
Valsas ir Žvakė ir plaštakė Budriūno Vyrų Kvartetas
12 colių lėto grojimo rekordas, kuriame įgrota 16 naujausių lietuviškų dainų ir šokių tik \$4.95.

Rekordus tuoj prisiūsime paštu į visus kraštus ir miestus. Amerikoje pašto ir supakavimo išlaidoms siųskite ekstra \$1.50, Kanadon \$2.50. Į kitas pasaulio šalis daugiau. Siųsdami rekordų užsakymą, siųskite kartu ir Money Orderį, nes COD rekordų nesiunčiame.

JOS. F. BUDRIK FURNITURE

3241 So. Halsted Street
CHICAGO 8, ILLINOIS

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

KREMLIAUS PRISIPAŽINIMAS

STALINO MIRTIES PASLAPTIS

Kruvinasis S. Rusijos diktatorius — Josif Stalinas — oficialiai laikomas miręs 1953 metų kovo 5 d. Oficialus Kremliaus komunikatas buvo paskelbtas pasauliui, kad Stalinas mirė natūralia mirtimi, nuo paralyžiaus, išsiliejus smegenyse kraujui. Mirties priežastį autoritetingai patvirtino Maskvos gydytojų konsilijumas. Tačiau laisvasis pasaulis, žinodamas Kremliaus diktatūros viršūnėse nenutrūkstamą tarpusavę kovą, nei valdžios, nei gydytojų komunikatais pilnai nepasitikėjo. Mirties faktas buvo aiškus. Priežastis — liko apgaubta paslaptimi. Niekas negalėjo atsakyti į klausimą: Stalinas mirė savo mirtimi ar buvo nužudytas? Vieni sakė, kad Stalinas mirė savo mirtimi, kiti sakė, kad buvo nužudytas ir taip padarė jo ištikimieji draugai. Kada XX partijos suvažiavime Mikojanas pradėjo Stalino puolimą, o Chruščėvas sudraskė jo genijaus "laurų" vainiką, paskutiniųjų tvirtinimas atrodė realusis ir laisvajame pasaulyje surankiotiems spėliojimams. Laikas viską nutildė, paslapties ar tikrovės autentiškumas liko apgaubtas nežinios, kuri šiandien S. Rusijos vyriausybės atskleidžiama, patvirtinama ir buvusiam gandams pakeičiami tiesos rūbai.

CBS televizijos drama

1958 m. rugsėjo mėn. 25 d. CBS televizijos programoje buvo parodyta drama, pavadinta "Šamokslas nužudyti Staliną". Ji nedavė naujų faktų, kurie būtų nežinomi laisvam pasauliui. Drama buvo sudaryta iš jau žinomų spėliojimų, pranašavimų, kurie režisoriaus buvo sukoncentruoti dramatinėje formoje ir faktai pavesti atlikti aktoriams. Dekoracijos, muzika, grimas ir artistų panašumas į Kremliaus diktatūros vadus, sudarė realų ir įtikinantį vaizdą kovos, kuri vyksta Kremliaus mūruose didelėje paslapy. Dramą sekiau asmeniškai, gavau įspūdį, kad spėliojimai, išvedžiojimai, pranašavimai ryšium su Stalino mirtimi yra tikresni versijai, kad jis buvo nužudytas, nepanaudojant ginklo ar tiesioginio fizinio veiksmo, bet tik draugų veiksmų, kurie Stalinui padėjo baigti savo kruviną valdymą truputį anksčiau, negu jis iš tikrųjų būtų buvęs, jei draugai būtų jam padėję ir darę pastangas gelbėti nuo mirties.

Siužetas ir turinys

Jis nesudėtingas. Paimtos paskutinės Stalino diktatūros valdymo dienos. Senatvėje Stalinas nepasitiki nė vienu. Keršija visiems. Nesusivaldo ir žiauriai elgiasi su visais ištikimaisiais. Draugus rūšiuoja, paaukština ir vėl pažemina. Draugai nepatenkinti, baimė verčia veikti, kovoti. Susidaro grupė (Berija, Malenkovas, Chruščėvas, Molotovas ir t. t.) šamokslininkų nužudyti Staliną. Veiksmą atlikti turi Berija ir Chruščė-

vas. Vieta — Kremliaus rūmai. Stalinas sėdi savo kabinete. Tame pat kabinete prie kito stalo sėdi jo adjutantas maršalo laipsnyje, kuris pildo visus Stalino įsakymus. Prie rašomo stalo Stalinas ant didelio popieriaus lapo paišo vilkų figūras ir sau murma: esu apsuptas piktų vilkų. Nepasitikiu nė tavimi (vadina Grigorijumi). Bet aš parodysiu savo galią. Turiu jėgos apsiginti nuo vilkų. Senatvė. Tai niekis.

Pasijunta blogai. Liepia adjutantui paduoti vaistų. Atnešus vaistus, Stalinas piktai surinka ir pirštu parodo, kad pirmą tabletę turi praryti adjutantas. Šiam prarijus, valandėlę palaukia, įdėmiai seka ir tik tada paima piliules. Atsigavęs ir pasijutęs geriau, Stalinas pradeda pasakoti adjutantui apie staigias mirtis aukštųjų karių vadų. Jie nužudyti, jie nemirė savo mirtimi. Juos nunuodijo diktatai. Įsako pakviesti paslaptinius žmones, kurie yra Stalino patikėtiniai. Jų pareiga sekti savo draugus.

Įtariamasis šamokslas. Slaptai surenkamos žinios. Iš Berijos slaptų dokumentų spintos pavagiami raštai, kurie įrodo, kad tikrai daromas šamokslas ir pasirodo, kad nužudyti dar daugiau Stalino ištikimųjų. Asmeniškams Stalino agentams pavyksta išgauti vienos gydytojos laiškas, kuris įrodo, kad negalima jais pasitikėti. Kada atneša agentas žinias ir dokumentus, pats adjutantas nusigąsta, nenori prileisti prie Stalino. Paima dokumentus ir agentui liepia pasišalinti. Atsargiai praneša Stalinui. Pasirodo, kad jis jau viską žino. Jis surinko žinias anksčiau, negu agentai. Adjutantas nežino kas čia darosi. Supranta, kad jis juo nepasitiki, jam nėra atviras. Turi agentų, kurie seka mažiausius judesius visų: valdžios, armijos, partijos. Žino, kas darosi užkulisuose. Berija šamokslininkas. Jis turi policiją. Liko armija. Pasišaukia krašto apsaugos ministrą. Pats bijo priimti. Kabinete palieka adjutantą. Ministrui atvykus, adjutantas pasako, kad Stalinas pavedė jam reikalą atlikti. Ministras užsigau-na. Puola adjutantą, reikalauja paties Stalino. Vėliau nusileidžia, prisiekia ištikimybę. Ruošiasi išeiti. Dabar adjutantas paliepa atidaryti mažas dureles, Atidarius, susitinka Staliną. Pastarasis sako, kad visą pasikalbėjimą girdėjęs, pagiria, suduoda ranka per petį ir liepia eiti savo vieton. Ministras sušaukia vyriausių vadų posėdį. Praneša, ką jis girdėjo iš Stalino, kas jam įsakyta daryti ir liepia maršalam vykdyti. Šie pasipriešina. Įsako skubiai išvykti į Vokietiją. Šis vykdo įsakymą. Vadinasi, Stalinas paliktas bejėgis, vienas. Šamokslas turi įvykti. Nervuojasi, vaikšto ir perpykęs įsako pakviesti

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 8, 1958

Malenkovą, Beriją, Molotovą ir Chruščėvą. Pakviestieji susirenka Stalino kabinete. Nežino dėl ko, nervuojasi. Kabinete paruošti valgiai ir gėrimai. Niekas neliečia. Gal užnuodyti? Malenkovas ima ikras, bet Chruščėvas sulaukio, pasako kažką apie nuodus. Ateina Stalinas. Linksma. Daro juokus. Primeną, kaip paskutiniame baliuje Chruščėvas buvo priverstas viešai pašokti kazoką ir gavo batų nuo Stalino į sėdynę, kad nevikriai šokęs. Paklausia Staliną, dėl ko jie sukviesti. Šis delsia atsakyti. Ragina gerti ir užkasti. Pats pirmas prisipila stiklą degtinės ir išgeria. Pradeda kalbą. Jis sukviestas dėl to, kad jaučiasi senas, pavargęs ir neturįs jėgų toliau valdyti imperijos. Sušaukęs juos, kaip vyriausius ir patikimiausius draugus aptarti padėtį ir pasirinkti jo įpėdinį. Linksta prie Malenkovo. Staiga iškarščiuoja ir kiekvienam pripuldamas pasako, kad jis žino, jog jie yra jo nužudymo šamokslininkai, viskam jis pasiruošęs. Pribėgęs prie Berijos ir Chruščėvo, atstato krūtinę ir žvėrišku balsu surinka: vykdykite savo veiksmus, žudykite dabar, štai mano krūtinė. Staiga nusilpsta, sugriuvą ir išsitiesia ant grindų prie Berijos ir Chruščėvo kojų. Adjutantas puola su vaistais prie gulintio Stalino, sega jo munduro apykaklę. Visi keturi pasižiūri vienas į kitą. Tyla valandėlę. Chruščėvas už kalnieriaus pagriebia adjutantą, nutraukia nuo Stalino ir pasako: nereikia. Pastarasis atitraukia. Stalinas guli. Vėliau Stalinas ligoninėje. Doktorai deda pastangas atgaivinti. Visi keturi tylūs, vaikšto Stalino kabinete. Pašaukiamas vyriausiasis daktaras. Patylomis Chruščėvas ką tai įsako. Daktaras sugrįžta ligoninėn prie Stalino. Galvos linktelėjimu įsako nustoti veiksmus gyvybei gelbėti. Po valandėlės ateina į Stalino kabinetą ir visiems keturiems praneša apie Stalino mirtį. Dabar prasideda kalbos apie įpėdinį. Valandėlę pasikalba ir Chruščėvas paskelbia, kad geriausiai tinka Malenkovas. Berija sutinka. Galvoja ir tyli Malenkovas.

Malenkovas užima Stalino kėdę. Prie pašarvoto Stalino susirenka visi. Molotovas, žiūrėdamas į gulintį diktatorių, ap-

siverkia. Chruščėvas, nufėdęs galvą, šnibžda šalia stovinčiam Berijai: nereikėjo nei šūvio, nei kito fizinės jėgos veiksmo šamokslui įvykdyti. Mirti pagreitino žodžiai.

Prisiartina iš savo kabineto ir Malenkovas. Valandėlę pasižiūri ir, pasilenkęs į Chruščėvą, ką tai pasako į ausį. Abu išeina. Paskui išeina ir Berija. Pastovėjęs kurį laiką palieka diktatorių ir draugą ir Molotovą.

Toks maždaug yra turinys dramatos, kuri CBS filme pavaizdavo Stalino mirtį. Žinoma, čia išleistos scenos, baliai, paradų priėmimai, stovėjimas eilės tvarka, slapti šamokslininkų susitikimai, važinėjimai, Stalino agentų suėmimai, kankinimai ir iš jų sužinojimas, kad Stalinas viską, iki smulkmenų, žino apie šamokslą, šamokslininkus, vadus ir priartėjus, net kas turi jį nužudyti.

Politinis triukšmas —

Kremliaus prisipažinimas

Staigus ir piktas Kremliaus reagavimas į juokams tinkamą televizijos dramą, kuri nieko naujesnio, kas jau buvo anksčiau spaudoje ir žiniuose paskelbta, neparodė, neatskleidė, yra patikimiausių gandų tikrovės patvirtinimas. Po tokių veiksmų, kaip pakaltinimas Amerikos vyriausybės pikčiausiu šmeižtu ir suniekinimu, CBS korespondentų išvaramu iš Rusijos, nelieka abejonės, kad drama atitiko tiesą, kad taip iš tikrųjų buvo, kad Stalinas mirė ne savo natūralia mirtimi, bet buvo pavartoti nužudymui veiksmai, ir kad tuos veiksmus atliko tie, kurie šiandien protestuoja, piktinasi, kelia triukšmą ir juokus laiko tikrove, kurie seniau slėpė paslaptį. Žodžiu, jie atskleidžia ir patvirtina tiesą apie buvusius gandus. Sukurta iš gandų drama turi atkreipti istorikų dėmesį nustatant tikrąją Stalino mirties paslaptį, nepamirštant S. Rusijos vyriausybės oficialių veiksmų, kurie yra tikri ir išblaško pasaulyje vyravusias abejones ir dvi nuomones: mirė savo natūralia mirtimi ar buvo nužudytas artimųjų draugų. Šiandien šis klausimas pasidarė daug aiškesnis ir nesudėtingas, į jį lengviau rasti realų atsakymą.

REMKITE TUOS BIZNIERIUS,
KURIE GARSINASI
"NAUJIENOSE"

Lietuvių Taupymo ir Skolinimo Bendrovių Lygos Nariai

kuriose kiekvieno santaupos yra apdraustos iki \$10,000.00, o namų paskolos duodamos lengvomis sąlygomis.

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSN.

6245 SOUTH WESTERN AVE.

CHICAGO 36, ILLINOIS

GRovehill 6-7575

CONTINENTAL SAVINGS & LOAN ASSN.

4559 SOUTH PAULINA STREET

CHICAGO, ILLINOIS

YARds 7-0145

CRANE SAVINGS & LOAN ASSN.

2555 WEST 47th STREET

CHICAGO 32, ILLINOIS

LAfayette 3-1083

DISTRICT SAVINGS & LOAN ASSN.

3430 SOUTH HALSTED STREET

CHICAGO 8, ILLINOIS

CLiffside 4-0104

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 SOUTH 49th COURT

CICERO 50, ILLINOIS

TOwnhall 3-8131-2

UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSN.

1800 SOUTH HALSTED STREET

CHICAGO 8, ILLINOIS

HAymarket 1-2028

Visatos erdvėse kiekviena partitė yra ne ką daugiau, kaip tik kontakto užmezgimas su naujomis paslaptimis. Net ir pedantiškiausias mokslininkas, atkreipęs savo žvilgsnį į dangaus erdves, kurių išmierių jokia fantazija negali išvaizduoti, kartais negali atsi-kratyti, tos begalinės gamtos akivaizdą ji nejučiomis užvaldančios, religinės pagarbos gamtos didybei. Mūsų Čiurlionio kūryba, kurios formomis atskamba kosminiai ritmai, taip pat kalba apie žmogų palenktą gamtai.

Meninė kūryba apskritai ir realistinė specifiskai

Daug yra apie kūrybinę aktą žinoma, bet daugiau nežinoma. Ribos susilieja. Meno kritikas, ar filosofas, ar net pats kūrėjas niekada negali būti tikras, kiek jis žino apie kūrybinę aktą. Bet, žiūrėdami į meninę kūrybą grynai iš techninio aspekto, mes galėtume duoti apytikrą aptarimą. Meninė kūryba būtų formų, arba elementų, jungimo, arba derinimo aktas, kurio metu formos įgyja naują vertę. Jos pradeda funkcionuoti, gyventi. Individualios, nepriklausomos formos tampa visumos organiškais dalimis. Tuo pačiu jos, nešdamos kūrėjo individualybės antspaudą, tampa ir jo dvasios turinio — idėjų, nuotaikų, sąmonės bei pasaulinės realybės — išreiškėjomis. Kitais žodžiais tariant, formos — spalvos, masės, pavidalai, tekstūra ir t.t. — yra apkraunamos kūrybine energija. To jungimo, ar derinimo rezultatas tampa savytas, savyje išbaigtas, pasaulis, kuris yra kažkas naujo, kažkas, ko prieš tai nebuvo.

Meno kūrinys gimsta iš kūrėjo kontakto su realybe. Kūrėjas, priimdamas realybę, ją pasisavina, arba formuoja*), nes, kaip pažinimo teorija mus moko, mes galime pasisavinti realybę tik ją formuodami, t.y. išorinės realybės veikimą perkeisdami į formą. Pvz. oro bangų virpėjimo itakoj mes kuriam garso formą, elektro-magnetinių bangų virpėjimo itakoj — šviesos formą, įvairius elektro-magnetinių bangų ilgius verčiame į spalvų formas ir t.t. Čia mes paliečiame pačią pirminę kūrybos fazę, nes išorinės realybės veikimo formavimas jau yra kūryba. Garsas, ar šviesa, yra kažkas naujo, kažkas, ko gamtoje nėra. Šios realybės egzistuoja tikrai žmogaus (taip pat ir gyvulių) sąmonėje. Gamtoje yra tikrai oro, ar elektro-magnetinių bangų virpėjimas. Pačioje pirminėje kūrybos fazėje yra sukuriama atskiros formos. Kūrėjo sąmonėje atskiros formos yra jungiamos į kompleksus pagal pasisavintą ir išgyventą išorinės bei vidutinės realybės dėsningumų

sintezę. Bet šioje fazėje kūryba yra dar nepilna. Čia dar nėra sukurta idėja, kuri turi būti išbandyta ir realizuota išorinėje realybėje — atseit materijoje. Nepastovi, nedetaliizuota ir, kaip visuma, neišbaigta idėja turi būti perkelta į materiją: kalbą, muzikos tonus, vizualines formas, technikoje į betoną, plieną, medį ir t.t. Šioje fazėje susiduriame su formų pasirinkimo problema. Technikoje ši problema yra paprasta. Parenkamos pačios praktiškiausios ir ekonomiškiausios formos pagal turimų tikslų reikalavimus. Meno praktiškumas ir ekonomija turi mažiau reikšmės. Kompoziciniai bei išraiškos — atseit, kiek forma perteikia kūrybinės energijos — momentai yra svarbiausi.

Realistinis kūrėjas stengiasi išsireikšti tokiais formomis, kurių prototipai yra randami gamtoje. Jis, kaip tai tvirtina kai kurie modernieji, gamtos nekopijuoja, bet gamtoje esančias formas atkuria savo mediume: granite, medyje, anglimi ar pieštuku popieriuje, ar dažais drobėje. Toks formų atkūrimas yra vienas iš elementariųjų sugebėjimų, kuriuos kiekvienas meno studentas turi išmokyti piešimo klasėje. Piešimas yra ne kas kita, kaip tik stereometrinės formos atkūrimas plokštumoje, užakcentuojant stereometrinės formos, kaip tokios, charakterį bei jos dėsningumą. Bet tuo mes paliečiame tikrai techninį piešimo aspektą. Kiekvienas piešėjas, sąmoningai ar nesąmoningai, apkrauna kiekvieną, pagal gamtą atkurtą, formą savo kūrybine energija, t.y. perkeičia, arba suabstraktina ją, ir tuo būdu ji tampa jo dvasios turinio bei jo individualinių savybių išraiška.

Abstraktinis kūrėjas perteikia savo dvasios turinį savo sukurtose formose, kurios tačiau yra abstrahuotos iš gamtos. Jei jos nebūtų abstrahuotos gamtinės formos, jos būtų bereikšmės žiūrėtojų, kaip ir pačiam kūrėjui. Formos, kaip tokios, yra bereikšmės. Tarp kitko, kalbant apie elementarines formas, ne apie formų kompleksus, reikia pastebėti, kad žmogus negali išrasti tokių formų, kurių gamtoje nėra. Gamta turi visas formas. — Formos įgauna reikšmę, kai jos yra siejamos (pasąmoningai) su reikšmingomis gamtinėmis formomis. Mes galime suteikti grynai abstraktinei formai reikšmę, bet pati reikšmė yra individo santykiavimo su gamta produktas.

Tarp abstraktinės ir realistinės formos yra tik elementų proporcijos, bet ne kokybės skirtumas. Abi turi natūralistinių elementų. Abstrakti forma jo turi mažiau, realistinė — daugiau. Abi formos yra suabstraktintos gamtinės for-

mos. Abstraktinė forma yra toli palikusi gamtinę formą. Realistinė ir abstraktinė formos yra tik du kraštutiniai, mene naudojamų formų poliai, stulės.

Realistinis menininkas savo kūryboje naudoja gamtos teikiama formų žaliavą. Formų pasirinkime jis panašiai elgiasi kaip ir rašytojas, kuris išreiškia, arba išsako, savo vidaus pasaulį kalbos teikiama žodžių medžiaga. Realistinis rašytojas jungia žodžius į sakinius, dailininkas — į linijas, šviesos vertes (skulptorius masę) bei spalvas į stereometrinis pavidalus. Ir vienas ir kitas šiam naujam junginiui, kuriame dailininkas yra realizavęs vaizduojamųjų objektų forminį dėsningumą, rašytojas sakiny — sintaksine logika, uždeda savo asmenybės individualų antspaudą — iš dalies sąmoningai, iš dalies nesąmoningai. Toliau atskiri pavidalai yra jungiami į vaizdą, kuriame taip pat realizuojamas išorinės realybės dėsningumas sintezėje su vidutinės realybės dėsningumu. Kitais žodžiais tariant, kūrėjas nekopijuoja, ar perkelia, gamtos formas į drobę, ar granitą, bet ima išsireikškimo formas iš savo vidaus pasaulio — atseit, naudojasi ne žaliomis gamtos formomis, bet jų atvaizdais savo dvasios pasaulyje, kurie yra ne kas kita, kaip tik pojūčių perduota realybė formos pavidale. Rašytojas, žinoma, nesustoja ties vaizdu. Jungdamas vaizdus bei situacijas, jis sukuria įvykių virtinę, kuri, kaip gyvenimo fragmentas, yra tačiau savyje išbaigta pagal kompozicinius reikalavimus.

Vertinimo kriterijus

Mene pastovaus vertinimo kriterijaus nėra. Nors kūrybinis procesas visose meno šakose esmėje yra tas pats, bet naudojamų išsireikškimo formų, bei tomis formomis perteikiamo turinio, bei kūrinio paskirties įvairumas reikalauja taip pat ir vertinimo kriterijų įvairumo. Pvz.: automobilis ir motorlaivis yra esminiai to paties kūrybinio proceso rezultatai. Bet jei mes, norėdami juos įvertinti, pastatysime abu ant autostrados, mes rasime automobilį visais atžvilgiais pranašesniu už motorlaivį. Bet vandenyje rezultatai bus atvirkšti. Šis pavyzdys rodo, kad kiekvienas kūrinys turi būti vertinamas tame elemente, kuriam jis yra skirtas. Tai tinka visokeriopai kūrybai. Eilėraščių negali būti vertinamas pagal kūrybą įvertino pagal Viesuromano reikalavimus. Ir atvirkščiai. Abstraktinis kūri-

Virš 20,000 mylių erdvė be radiacijos?

Carl Mellwain, Iowa universiteto fizikas, kuris paruošė mėnulio raketai "Pioneer" radiacijos matavimo prietaisus, sako, kad Pioneerio signalai, gauti šiam bekylant į erdves, rodo, jog aplink žemę yra du tiršti radiacijos žiedai, vienas maždaug nuo 2,000 iki 3,000 mylių, antrasis nuo 10 iki 20 tūkstančių mylių aukščiau žemės. Pioneer informacijomis aukščiau kaip 20,000 mylių radiacijos nėra tiek mažai, kad skrendantis į planetas žmogus galės išsivilkti savo izoliacijos rūbus.

nys negali būti vertinamas pagal realistinio kūrinio reikalavimus. Ir atvirkščiai. Be to, kiekvienas menininkas turi savo individualią kūrybinę sistemą, ir meno kritikas, prieš įvertindamas kūrinį, turi būti su šia sistema susipažinęs. Neretais atvejais dailininkai, kurie spontaniškai kuria, patys bet kokia sistematika nesirūpina ir užklausti paprastai negali duoti paaiškinimo — bet dėlto jų kūrybinė sistema yra nemažiau dėsninga. Tokiais atvejais yra kritiko darbas sistemą jų kūriniuose išskaityti. Meno kritikas turi ne tik susipažinti su menininko išsireikškimo bei vaizdavimo principais, bet jis turi taip pat sugebėti pažiūrėti į darbą paties kūrėjo akimis. Tada jis gali statyti šiuos klausimus:

1. Kaip puikiai dailininkas operuoja pasirinktomis formomis?
 2. Koks kūrybinės sistemos išbaigtumo laipsnis?
 3. Koks yra išvystymo lygis?
 4. Kiek išbaigta kūrinio kompozicija?
 5. Ar pakankamai kūrinys įvairumo?
 6. Ar kūrinys yra pakankamai intriguojas?
 7. Ar kūrinys yra pakankamai įtampos?
 8. Jei kūrinys perteikia kokią nors idėją, kaip puikiai ji išreiškta, ir ar idėja yra pakankamai vertinga?
 9. Ar kūrinio idėja neprieštarauja etiniams principams?
- Kokias formas menininkas pasirenka savo vidaus pasaulio išsakymui, yra jo dalykas. Niekas neturi teisės menininkui prikišti vienokio, ar kito, formavimo būdo, ar estinės doktrinos. Žinoma, gyvenimas yra pilnas įvairenybių. Vienur ar kitur mes visada užtiksim menininkų bei meno kritikų, kurie galvoja, kad tai ar kitai kūrybinei sistemai gyvenime neturėtų būti vietos. Bet čia mes susiduriame su psichologine problema. Bet jos sprendimą mes paliekame psichologams.

V. Kavolis Rūkštelės ir Viesulo kūrybos palyginime gavo tokius drastiškus rezultatus dėl to, kad jis Rūkštelės kūrybą įvertino pagal Viesu-

*) Šiame sąrašyje sąvoka yra naudojama pačia plačiausia prasme.

Simfoninis koncertas ir simfoninė muzika

(Pasikalbėjimas su komp. Julium Gaideliu)

Boston, Mass. Šių metų lapkričio 16 dieną Bostone ruošiamas lietuvių kompozitorių simfoninės muzikos koncertas. Koncertas įvyks Bostono Symphony Hall. Ta proga susigavęs Bostone gyvenantį kompozitorių Julijų Gaidelį pateikiau jam keletą klausimų apie minėtą koncertą ir simfoninę muziką aplamai. Tą pasikalbėjimą, manydamas, kad jis bus įdomus ir Naujienų skaitytojams, ypačiai mėgstantiems muziką, paduodu ištisai.

1. Šių metų lapkričio 16 d. įvyks Bostone lietuvių muzikos simfoninis koncertas, kurį išpildys Bostono Universiteto orkestras, diriguojamas muziko Jeronimo Kačinsko. Kokios esate nuomonės, Jūs, kaip simfoninės muzikos žinovas, apie tokius koncertus?

“Lietuviškos simfoninės muzikos koncertai — tai labai ir labai reti įvykiai lietuvių gyvenime. Iki šiai dienai ši lietuvių muzikos sritis apleista, pamiršta. Ogi simfoninė muzika, bendra prasme, yra brangiausias vainikas muzikos kūryboje. Tiesa, šiame koncerte išgirsime tik, galima sakyti, nuotrupas mūsų muzikos, bet pats faktas, kad toks koncertas įvyksta, turėtų ne tik muzikus, bet ir mūsų visuomenę labai džiuginti”.

2. Kokių ir kiek simfoninės muzikos kūrinių turite parašęs?

“Kai ką esu parašęs, pvz. 5 simfonijas (dvi pirmosios liko Lietuvoje); 4 simfonines poetas (dvi liko Lietuvoje); smuiko koncertą su orkestru; šokių siuitą ir k.” (Čia gerb. kompozitorius yra labai kuklus. Jo parašytų muzikos kūrinių yra ilga, gausi eilė. Apie juos randame žinių Lietuvių Enciklopedijoje VI tome, psl. 457).

3. Kokie Jūsų kūriniai bus atliekami anksčiau minėtame koncerte?

“Antroji dalis (sonatinis allegro) iš ketvirtosios simfonijos”.

4. Kodėl Jūs parinkote tą kūrinių, o ne kitą?

“Todėl, kad šis dalykas labiau įkandamas koncertą atliekančiam orkestrui”.

5. Kokios esate nuomonės apie mūsų simfoninę muziką aplamai?

“I ši klausimą sunkiau atsakyti, nes labai nedaug teko jos girdėti. Bet esu tikras, kad ji nepaskutinėj vietoj net ir pasaulinės simfoninės muzikos eilė”.

6. Kokia, Jūsų nuomone, yra ateitis muzikos kūrinių Amerikoje?

“Manau, kad labai blanki, nebent ką nors radikalaus sugalvojus ir įvykdžius jos populiarinimui”.

7. Ką Jūs planuojate kurti ateityje?

“Ne tik planuoju, bet ir kuriu. Ir vistiek iš tos ‘nedėkingosios’ simfoninės muzikos”.

8. Kokios esate nuomonės apie būsimo koncerto programą: ar ji vykusi sudaryta ir ar ji bus klausytojams pilnai suprantama?

“I ši klausimą patys klausytojai po koncerto atsakys. Tik, mano nuomone, nereikėjo įtraukti (dėl laiko stokos) dainininko, nors ir labai gero, koks yra Stasys Baranauskas-Baras. Gaila, kad programoj nėra vieno stipriausio mūsų kompozitoriaus Vytauto Bacevičiaus. Bet tai jau koncerto rengėjų reikalas”.

9. Gal nebus per daug neuklus klausimas: kiek ir kokio pajėgumo mes turime simfoninės muzikos kūrėjų laisvame pasaulyje?

“Turime kelis ir labai neblogus. Aišku savaime, šis klausimas būtų tiksliai ir, tik, teigiamai atsakytas, jei būtų galimybės mūsų kūrinius dažniau išpildyti. Bet tam, tarp kitų dalykų, reikia paties svarbiausio — pinigų. Tenka girdėti mūsų tarpe nuomonių, esą, jei mūsų kompozitorių kūriniai būtų geri, tai nebūtų jokio vargo su jų išpildymu. Taip, ir netaip. Kad įvertintus kūrinių, reikia jį išpildyti — išgirsti. O šiame krašte net ir tokie dalykai veltui sunkiai ir labai sunkiai atliekami”.

Dėkui, Tau, Juliau, už šias pareikštas mintis!

J. Jašinskas

Asbach
Eralt

Garsioji Reino
Degtinė

German Distilleries Ltd.
175 Riverside Drive, N.Y. 24, N.Y.

8 years old
80° proof

Mes mokame
Aukštą
Dividendą

MIDLAND
Savings and Loan
Association

PER 40 METU
VISŲ LIETUVIŠKŲ
KOLONIJŲ
SAUGIAUSIA IR
PELNINGIAUSIA
TAUPYMO
BENDROVĖ

4038 Archer Avenue Tel. LA3-6719
AUGUST SALDUKAS Prezidentas

ATVYKITE IR ĮSITIKINKITE

Mūsų kainos mažesnės
negu kitur!

Pasirinkite medžiagas tiesiai iš
ritinio ir jums nukirps tiek kiek yra
reikalinga vienai eilutei arba kelioms.

Didžiausias pasirinkimas visai
šeimai, mažiems ir dideliems!

Toliau gyvenantieji gali gauti medžia-
gos pavyzdžius, ir jiems pasiūsiu to-
kias medžiagas, kokių jie pageidau-
s C. O. D.

**DIDŽIAUSIAS MEDŽIAGŲ
PASIRINKIMAS URMO
PREKYBOS APYLINKĖJE**

• ŠILKAS • VILNONĖS VIETOS IR ANGLIŠKOS MEDŽIAGOS,
• VELVET, • MEDVILNĖ, LININĖ IR LANGAMS UŽUOLAIŲ
VISOKIŲ RŪŠIŲ MEDŽIAGA.

Darbo valandos: Kasdien nuo 8:30 val. ryto iki 6 val. vak.;
Pirmadienį iki 7 val. vak.; Šeštadienį nuo 8:30 val. ryto iki 5 v. v.

HENRY S. FRAERMAN

215 WEST JACKSON at WELLS Tel. WEBster 9-4187

IŠ RUTŲ ŠALELĖS

Idainuotas Alice Stephens Ansamblio ir orkestro 7 giesmių ir
10 dainų Long play Hi-Fi rekordas. Kaina \$4.50.

IREKORDUOTOS ŠIOS DAINOS:

1. Št. Šimkaus "Kur bakužė samanota"
2. Č. Sasnausko "Karvelėli"
3. A. Vanagaičio "Dul-dul-dūdelė"
4. J. Tallat-Kelpšos "Ne margi sakalėliai"
5. P. Sarpaliaus "Pas močiutę augau"
6. J. Tallat-Kelpšos "Sakė mane šokią"
7. A. Račiūno "Mergužėlė, lėlijėlė"
8. V. Misevičiaus "Apynėlis"
9. J. Žilevičiaus "Sėjau rūtą"

10. B. Budriūno "Išauš pavasaris"

IR ŠIOS GIESMĖS:

1. J. Gaubo "Sveika Marija"
2. B. Markaičio SJ, "Šventoje tyloje"
3. L. Šimučio "I Betlėjų bėkit"
4. B. Markaičio SJ, "Piemenėliams"
5. M. Petrausko "Skubinkit, piemenys"
6. J. Švedo "Betlėjaus prakartėlė" ir
7. B. Markaičio SJ, "Eisi kentėt"

Jei norite šį rekordą-plokštelę Kalėdoms, tai turite tuojau užsisakyti. Rekordai bus paga-
minti lapkričio 1 dieną. Kad išsiuntimas būtų sklandesnis, nereikėtų bereikalingai susiraši-
nėti, \$5.00 (\$4.50 rekordas ir 50c. įrašimas ir persiuntimas) tuojau siųskite tokiu adresu:

A L I C E S T E P H E N S

Chicago Conservatory of Music, 64 East Van Buren Street, Chicago 4, Illinois

New Life Delicatessen
Namie gaminti delikatesai, maisto
produktai ir šviežia mėsa.
3146 SO. HALSTED ST.
Victory 2-7666
Jonas Grinius, savininkas

help your
HEART FUND
help your HEART